

Petak, 15 mart 2002.

Svedok Džeremi Džon Ešdaun (Jeremy 'Paddy' Ashdown)

Otvorena sednica

Optuženi je pristupio Sudu

Početak u 9.31 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SVEDOK EŠDAUN: Časni Sude, želeo bih da dam jednu kratku izjavu pre nego što započnete sa današnjim zasedanjem.

SUDIJA MEJ: Pa, lorde Ešdaun (Jeremy 'Paddy' Ashdown), mi obično ne dopuštamo svedocima da to rade.

SVEDOK EŠDAUN: Mislim da će to biti od pomoći Sudu.

SUDIJA MEJ: Ako je to relevantno, onda u redu.

SVEDOK EŠDAUN: Tužilaštvo je juče reklo da ja imam neodložne obaveze i da bih želeo da završim do 13.00. Samo bih hteo da kažem da moje obaveze nisu tako važne kao obaveze pred Sudom, i mislim da bi vam bilo od pomoći da znate da sam vam na raspolaganju sve dok se ne završi moje svedočenje, danas ili bilo kog drugog dana. Čini mi se da je ovo najvažnije od svih stvari koje treba da uradim.

SUDIJA MEJ: Hvala vam.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS: Sistem slušanja francuskog sa distance, lorde Ešdaun, očigledno prouzrokuje probleme, dakle ja ću odustati od...

prevodioci: Da li bi tužilac mogao da govori u mikrofon? Hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Juče smo slušali o onome što ste videli sa brda iznad Suve Reke (Suhareke) i kako ste sat vremena gledali kako se uništavaju sela. Vi ste nam ispričali o oružju za koje verujete da se tada koristilo. Imamo sada jedan kratak video materijal i mogli bismo sada to da pogledamo. Video traje tri minuta i ako nema zvuka, možda ćete biti ljubazni da nam date neki komentar na taj materijal.

Pušten je video snimak

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo ste vi sa dvogledom. Šta mi sada ovde gledamo?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Vi gledate sela u tom kraju, mogu kasnije da ih pokažem na karti, ali uglavnom gledamo sela iznad Suve Reke i Budakova (Budakove), na ta sela se vrši paljba.

TUŽILAC NAJS: Izvinjavam se, ja ne vidim dobro na mom monitoru, čini mi se da je slika presvetla, možda bi tehnička kabina mogla tu nešto da uradi.

SVEDOK EŠDAUN: Da, sada je bolje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li možete ovde sada da nam pokažete ta sela?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Očigledno je da mi sada gledamo na dolinu Suve Reke i da se vidi u centru i sa leve strane slike kako gore sela. Mi smo to videli. Ovo je jedna kuća koja je snimana kasnije tog dana, mi smo među tim požarima takođe videli i da dolazi do povremene pucnjave. Hteo bih da naglasim da...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se, šta sada gledamo?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ovo je zapravo sledeći dan.

Kraj video snimka

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da sačekamo tu samo za trenutak, vratimo se na taj video materijal za koji trenutak. Ali da sada razgovaramo o onome što smo videli. Vide se jasno sela koja gore. Koji je bio vaš utisak o obimu uništenja?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Uništenje je bilo prilično veliko. Tog dana sam prebrojao da je gorelo 16 sela. Isto tako su u dolini mogli da se vide veliki kamioni sa prikolicama, šleperi, koji su vozili tim putem i ako bih mogao da dobijem kartu, časni Sude, onda ću moći da vam pokažem gde je to bilo.

SUDIJA MEJ: Da.

SVEDOK EŠDAUN: Mogu da vam pokažem tačnu...

TUŽILAC NAJS: Ne mogu da se setim...

SVEDOK EŠDAUN: ...lokaciju.

TUŽILAC NAJS: Zapravo ne mogu da se setim broja.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Znači, ovde smo videli nekoliko šlepera koji ulaze u sela. Činilo mi se da, hvala poslužitelju, ja sam se nalazio ovde blizu sela Pecani (Peqan). Kako smo mi procenili, oružje iz kojeg se pucalo je bilo ovde gore u predelu Blace (Blace). Sela koja smo mi gledali bila su sela Budakovo koje se nalazi ovde, sve do Vranića (Vranic), koji se nalazi ovde, selo Matičane (Matiqan) koje se nalazi ovde i Gornje Krušice (Krushice e Eperme). Oni se nalaze ovde, a selo Krušice su ovde dole. Sva ta sela su bila u plamenu i izložena artiljerijskoj vatri i isto tako su bila spaljena. Šleperi koje smo videli su bili negde u ovom kraju, na glavnom putu između Prizrena (Prizren) i Prištine (Prishtine), a neki su išli ovim sporednim putem ovde, koliko sam ja mogao da odredim. Moram da kažem da je moj zaključak bio isti kao i zaključak britanskog ambasadora, da je došlo do napada koji je vršen bez diskriminacije, da nije bio dosledan nekakvim vojnim ciljevima, i priroda tog napada je bila takva da se unese teror ili da se protera civilno stanovništvo.

Dok sam bio tamo, britanski ambasador je uspostavio satelitsku telefonsku vezu i stupio u vezu sa Forin ofisom (Foreign Office) i rekao im je da su apsolutno suprotni obavezama koje je na sebe preuzeo tada predsednik Milošević i jugoslovenska Vlada, da su ti nediskriminatorni napadi na civilno stanovništvo koje su vršile glavne borbene jedinice jugoslovenske vojske, a koji su se odvijali u Drenici (Drenice), u tom kraju, znači da su oni u suprotnosti sa tom javnom obavezom da će se sa tim operacijama prestati. Te obaveze se preuzete, ta obećanja su data međunarodnoj zajednici dan, dva pre toga, ali te operacije nisu prestale. I čuo sam da ambasador kaže Forin ofisu u Londonu (London) da uprkos tim obećanjima, te operacije su i dalje trajale i to ne samo u regionu Drenice, nego su se sada proširile i na region Suve Reke.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Sledećeg dana, a to smo već počeli da gledamo na videu, vi ste se vratili u isti taj kraj u Studenčane (Studenčan)?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da. Možda bi bilo od pomoći da vam pre toga ispričam jednu kratku priču. Sreo nas je, dočekao nas je vlasnik jedne garaže koji nam je pokazao svoju kuću koja je bila uništena, kao i njegov poslovni prostor, koji me je obavestio da u poslednjih par dana selo Studenčani koje se nalazi upravo ispod mesta gde smo mi stajali...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, to je na zapadu...

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, to je otprilike...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: ...od Suve Reke.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, to je zapadno od Suve Reke. On nam je rekao da su selo posetili Srbi, on ih je opisao kao Srbe. Ne znam da li je to bila vojska ili MUP, mislim da je bio MUP, i da su oni informisali seljane da treba da predaju oružje narednog dana. U selu su tvrdili da nemaju nikakvo oružje. Međutim, taj čovek nam je rekao da im je vojska rekla da treba da skupe 10.000 nemačkih maraka i da idu da kupe oružje na crnoj berzi, tako nam je on to opisao. Taj meštanin nam je rekao da se pretnja sastojala u tome da su

im pokazali sela koja su bila u plamenu na rubu te doline i rekli im da je to ono što će se i njihovom selu desiti ako ne predaju oružje. Onda smo vojni ataše, ambasador i ja otišli u Suvu Reku, tražili da uđemo u taj region. Presreli su nas ja mislim pripadnici MUP-a, tako da smo onda odlučili da je vreme da se vratimo u Prištinu pre nego što počne policijski čas. Mi smo se vratili do Prištine tako što smo išli preko doline Podgeruša koja ide sve do Mališeva (Malisheve). Ako se vratimo ponovo na kartu, mi smo išli ovim putem ovde koji se onda priključuje glavnom putu Peć (Peja) – Priština, blizu Kumerana (Kumerane). Tu smo videli veliki konvoj sa oklopnim vozilima, tu je bilo možda 20 tenkova T-55 i dodatna vojna oklopna vozila. Oni su se kretali iz predela Drenice ka severu ovim putem i mislili smo da su oni išli ka Suvoj Reci gde se odvijala ta operacija. Mi smo se vratili u Prištinu te noći i odlučili da je potrebno da ponovo tražimo da se vratimo u taj region, da vidimo kako teku ove operacije. Ambasador je morao da se vrati u Beograd. Ja sam se sastao sa šefom UNHCR-a (United Nations High Commissioner for Refugees) Morganom Morisom (Morgan Morris) i odlučili smo da se što pre vratimo tamo, kako bismo posmatrali te operacije. To smo uradili sledećeg dana. Pošto smo krenuli jako rano, stigli smo u 8.30 u taj region Studenčana, selo je još uvek gorelo, a pored toga u toj zoni gde su se odvijale operacije goreo je još veći broj sela.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliki je bio procenat uništenih kuća, koliko se to poklapalo sa vašim ranijim procenama?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Mi nismo uspeli da uđemo u ta sela iako smo pokušali to da uradimo. Treba da objasnim kako se to desilo, ali mislim da je potrebno da Sud čuje nešto o prethodnim događajima, ako mogu da ih opišem. Mi smo ušli u selo Studenčani gde smo se susreli sa starijim ljudima iz tog sela koji su imali oko 70, 80 godina. Mi smo razgovarali sa njima u vezi s pričom koju smo čuli dan ranije o predaji oružja. Oni su nam ponovo opisali to kako su došli do njih, kako su im dali rok do podne tog dana i oni su nakon izvesnog vremena pristali da nam pokažu oružje koje su navodno kupili. Odveli su nas u jednu kuću, u jednu sobu na spratu i pokazali su nam zbirku oružja koju je trebalo da predaju srpskim vlas-

tima tog dana. To oružje nije bilo sakriveno, bilo je u neakvom ormanu, nije bilo upotrebljavano. Ja sam pregledao oružje. Nešto od tog oružja je moglo odmah da se upotrebi, ali mnogi delovi su bili zardali, neupotrebljivi, bilo je i ručnih bombi koje su bile operativne, ali su bile veoma nepouzidane i zardale i ja sam preporučio da se sve to preda što pre.

SUDIJA MEJ: Da bismo mogli da pratimo šta se dešava, oni su vam rekli da su im srpske vlasti ili već neko rekao da kupe oružje?

SVEDOK EŠDAUN: Ne, časni Sude, njima je rečeno da treba da predaju oružje do podne tog dana, to je bio rok i rečeno im je da ako to ne urade, njihovo selo će biti spaljeno na način na koji su spaljena okolna sela. Oni su tvrdili da u selu nemaju oružje. Prema tome, tvrde da su stoga skupili 10.000 maraka i otišli i kupili oružje na crnoj berzi.

SUDIJA MEJ: Uradili su to samoinicijativno?

SVEDOK EŠDAUN: Oni su to uradili...

SUDIJA MEJ: ...pošto im je tako bilo rečeno ...

SVEDOK EŠDAUN: Pošto im je rečeno da ako ne predaju oružje, da će se njihovom selu desiti isto što se desilo i drugim okolnim selima. Oni su opisali tu operaciju koja je bila u toku i ja moram da kažem da to nije bilo oružje koje je koristila OVK (UČK, Ushtria Clirimtare e Kosoves) u tim selima. Mogu samo da kažem ono što je meni rečeno. Rekli su da je uobičajeno bilo da Srbi uđu u selo, opisali su ih kao Srbe, da dođu u selo, traže oružje i postave rok predaje uz pretnju da će selo biti spaljeno. Onda su oni rekli da su otišli, skupili po selu novac, kupili oružje na crnoj berzi i predali oružje srpskim vlastima. Onda bi se to oružje ponovo vratilo na crnu berzu i onda bi naredno selo moralo da kupuje to isto oružje. Ja ne mogu da procenim da li je to tačno ili nije tačno, ali jedino što mogu da kažem jeste

da oko 30 ili 40% oružja koje sam video nije bilo sakriveno ni na kakav način i to oružje nije bilo u upotrebljivom stanju...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Da li su, izvinjavam se...

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Mogu li samo da završim, kako bi priča bila potpuno jasna? Dakle, mi smo tražili da uđemo u taj kraj koji su gađali Srbi i u taj kraj gde su gorela sela. Mi smo otišli na glavni put Suva Reka – Prizren (Prizren), to je taj put, evo ga. Zausstavili su nas odmah na jednom kontrolnom punktu MUP-a i naredili su nam da odemo u Prizren. Mi to nismo uradili, časni Sude, odlučili smo da je važnije da vidimo šta se dešava izbliza u tom kraju i onda smo mi nastavili tim putem i skrenuli pre sela Glinovci (Glinovc) koje se nalazi ovde. Po mojoj proceni, mi smo nekakvim sporrednim putevima stigli do predela Šopina (Sopina) koje se nalazi ovde, i ovde smo videli jedan užasan konvoj izbeglica. Na videu se vidi ono što smo mi zatekli na traktorima, na prikolicama su bile te izbeglice. Oni su se sklonili ispod plastičnih skloništa. Bilo je nekoliko starijih ljudi, bilo je majki sa malom decom, bilo je žena koje su bile trudne, samo što se nisu porodile. Oni su sedeli na tim prikolicama na kiši i to je bio taj ljudski talas izbeglica.

SUDIJA ROBINSON: Želim da saznam od lorda Ešdauna sledeće. Rekli ste da niste imali načina da procenite da li je ta priča bila istinita ili ne, o tome da su morali da kupe oružje da bi ispunili zahtev Srba da predaju oružje. Da li ste u tim uslovima vi smatrali da je ta priča verodostojna?

SVEDOK EŠDAUN: Bila je saglasna sa drugim pričama koje smo čuli iz sličnih izvora i ja smatram da jeste bila verodostojna. Ja ne želim da kažem da nije bilo i drugih jedinica koje su sprovodile efektivne vojne operacije. Međutim, tri faktora su činila da ja verujem u tu priču. Pre svega, to oružje nije bilo sakriveno. To sakupljeno oružje je bilo u jednoj kući skupljeno i nalazilo se u jednom ormanu, nije bilo sklonjeno tamo gde se ne bi moglo pronaći. Nalazilo se u jednom ormanu u kući, tu u selu. Drugo, samo oružje je bilo ili umotano u nepropusni papir, na primer, nije bilo znakova da je bilo korišteno, ili je bilo zardalo

i neupotrebljivo. To me je navelo da pomislim da to oružje jeste išlo iz ruke u ruku da bi se koristilo u te svrhe. Treće, oružje nije bilo u takvom stanju da bi se odmah moglo koristiti. Znači, nije čak ni bilo u rukama ljudi koji bi to oružje koristili.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li to čuli samo u vezi sa ovim lokalitetom ili ste to čuli na drugim lokacijama?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne, bila je to jedna uobičajena priča o tome šta se dešava po svim tim selima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratimo se natrag na video traku. Videli smo jednu kuću kako gori. Molio bih sada da ponovo započnemo sa video trakom. Kad smo zaustavili traku, vi ste razgovarali sa jednom ženom na ulici. Prvo, da li se sećate gde je bila ta kuća u plamenu? Pošto je sve što ovde možemo da vidimo zapravo samo kuća u plamenu.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne, na žalost ne mogu da se setim toga. Ja sam video toliko mnogo kuća koje su gorele, da se toga ne mogu setiti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sa video trakom ćemo nastaviti na ovom mestu. Možete li nam reći u kojem je to selu bilo?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Pa teško je to pokazati na ovako velikoj karti. Međutim, ja mislim da je to bilo u području Šopine. Stigli smo u to selo i tamo smo u daljini videli konvoj. Prišli smo konvoju, videli da je to konvoj žena, dece, beba, na traktorskim prikolicama. Bilo je i nekih muškaraca, kao što možete videti, i oni su rekli da su iseljeni iz drugih sela, da im je dat rok do kojeg moraju otići i da im je rečeno da ako ne odu, da će ih bombardovati. Rekli su da su napustili svoje selo dok je bombardovanje počinjalo. Rekli su nam da su isterani iz sela zbog tog bombardovanja niz dolinu prema selu Šopine i da su upravo primili informaciju da će i to selo uskoro biti bombardovano, i da zbog toga očajnički pokušavaju da idu

dalje niz dolinu kako bi umakli. I oni su nas preklinjali da ih otpratimo niz dolinu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da pogledamo ostatak video trake, traka je veoma kratka. Ovaj deo, što je ovaj deo?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, meni je u tom trenutku bilo veoma teško. Ova žena ovde sa plavim čebetom u stvari drži, krije malo dete u rukama. Možete okolo da vidite i druge žene i decu kako se kriju. Vidite da lije kiša. Ovde preko prevodioca razgovaram sa ljudima koje smo tamo zatekli. Oni su bili očajni i uplašeni i ja mislim da je to bio jedan užasan prizor. Mislim da ostatak trake govori sam za sebe. Moram reći da su oni bili sasvim jasni, a to se tu i čuje na traci, mislim da se čuje, u vezi s tim da su pobegli iz sela zbog bombardovanja. Oni su opisali da je obično rutina takva da se prvo izreknu pretnje, zatim usledi bombardovanje, a zatim kao što su to oni rekli, kao i mnogi drugi svedoci kasnije, i oni su bili svi konzistentni u svojim opisima, nakon bombardovanja srpske snage obično uđu. Oni su rekli da su to srpske snage, ne znam da li su to bile srpska policija ili jugoslovenska vojska. Zatim te snage prvo opljačkaju kuće. Šleperi koje smo videli takođe su u skladu sa njihovom pričom. Rekli su da se kuće sistematski pljačkaju i da se imovina odvozi u tim šleperima. A nakon toga grupe vojnika, kao što su oni rekli, dođu i zapale kuće. Evo, to je još jedna od tih četiri ili pet prikolica pune očajnih ljudi koje smo tada videli, koji beže od onoga za šta su oni smatrali da je nastavak bombardovanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nakon vaše posete tom kraju, uključujući i selo Šopina, jeste li istog dana otišli u Beograd?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Jesam. Međutim, prvo moram da objasnim da smo mi nastojali da uđemo i dublje u to područje. Nakon što smo videli izbeglice i nakon što smo ih otpratili na sigurno, ili u ono što smo mi mislili da je sigurno, nešto niže, dalje od Šopine su nas ponovo zaustavili. Bili smo zaustavljeni na vojnoj barikadi. Oni su bili obučeni u plavu uniformu, mislim da se verovatno radilo o MUP-u. Oni su bili izuzetno korektni prema nama, ali su apsolutno insistirali da odmah moramo napustiti to područje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zbog čega?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Rekli su zbog naše sigurnosti. Rekli su da su u toku terorističke operacije i da nas moraju otpratiti tamo i oni su apsolutno insistirali na tome da mi odemo. Ja sam nasuprot tome želeo da nastavim našu posetu. Kasnije sam saznao da u vreme dok smo mi bili tamo, da se u selu Vranić, koje se nalazi veoma blizu, možda bih to mogao pronaći ovde na karti, evo Vranić je ovde. Dakle, kasnije smo saznali da se tamo u to vreme dok smo mi bili tamo odigravao masakr civila. Međutim, mi nismo imali alternativu, između ostalog i zato jer su sa nama bili albanski prevodioci i njima su upućene pretnje, tako da smo otišli za Suvu Reku. Ponovo smo prošli kroz dolinu Podgeruša i krenuli za Prištinu. Šef misije UNHCR-a Morgan Moris me je odveo do nekih izbeglica koje je pronašao kako žive u šumi. Bilo ih je 500 ili 600. Oni su otišli iz svog sela u prethodnim operacijama i oni su rekli da su šest nedelja živeli krijući se u šumama. Njih je on nedavno pronašao i snabdeo ih hranom. To su bili starci, žene i deca i rekli su da su uglavnom živeli od šumskog voća tokom više nedelja. Ja sam uzeo to šumsko voće i rekao sam da ću sledećeg dana videti tadašnjeg predsednika Miloševića i da ću mu predati to voće. Uveče smo se vratili u Prištinu i odmah se uputili u Beograd, jer znao sam da imam dogovoren razgovor sa predsednikom Miloševićem sledećeg dana. I negde u 11.30 te večeri bili smo u Beogradu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Želeo bih da nešto kasnije govorim o izveštaju koji ste vi pripremili o vašoj poseti. Tokom noći ste vi i ambasador Doneli (Brian Donnelly) potražili pravne savete. Da li je to tačno?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Tačno. Ambasador Doneli odlučio je da zatraži pravni savet i mi smo obojica opisali šta smo tamo videli. Moram da napomenem da se ambasador Doneli ranije vratio u Beograd, tako da on nije bio sa nama drugog dana. On je otišao da vidi predsednika Miloševića. Predsednik Milošević je rekao da se ništa od toga ne dešava, a on mu je rekao da se dešava. Nakon toga potražio je pravni savet i u pravnom savetu rečeno je da ono što

smo videli sasvim jasno krši međunarodno pravo i Ženevske konvencije (Geneva Conventions).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi imate kopiju tog relevantnog dokumenta. Vi kao političar sigurno imate dosta dodira sa pravom ali vi niste pravnik, dakle, verovatno ste morali da pribavite i kopiju Ženevskih konvencija.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Najs, jesam. Moram napomenuti da mi je u ovom času teško setiti se šta je tačno bio taj dokument, šta je u njemu pisalo. Mi smo ga kasnije označili, mi smo ga poneli sa sobom na sastanak sa predsednikom Miloševićem. Ja sam pregledao svoje beleške da bih se setio šta je taj dokument.

TUŽILAC NAJS: Mislim da bismo sada ovo mogli pogledati i priložiti kao dokazni predmet.

sekretar: Video traka nosi broj 76.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala mnogo. Molim da kopiju stavimo na grafoskop za početak. Ovaj dokument, ne znam da li je to precizan dokument ili ne, ali to je Dopunski protokol Ženevskih konvencija iz 1949. godine, a tiče se žrtava nemeđunarodnih oružanih sukoba.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Najs, dopustite mi da vas prekinem na trenutak. Ja sam u vreme kad je gospodin Najs razgovarao sa mnom njemu dao ono što sam u tom trenutku mogao dati. Ja sam tokom noći ponovo pogledao svoje beleške i moram reći da sam se uvek pitao da li je ovaj dokument zapravo onaj dokument koji smo koristili na sastanku sa predsednikom Miloševićem. Budući da sam pregledao svoje beleške sinoć, mogu sada sa većom sigurnošću da kažem šta je bio onaj dokument koji smo mi koristili u Beogradu, i mogu da kažem da to nije bio ovaj dokument. Ja imam taj dokument sa sobom i mogu vam ga dati.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda bismo mogli povući ovaj dokazni predmet.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja moram reći, iako ja nisam pravnik, da je ovo dokument za koji sam sada gotovo sasvim siguran da je dokument o kojem sam razgovarao sa gospodinom Miloševićem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mogu li pogledati taj dokument, mi naravno nismo bili u kontaktu sinoć, da vidim da li je to nešto što možemo iskoristiti?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: To je deo Statuta (Statute) ovog Suda, član 8, tačka 2D, to je na strani 3.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Dokument koji ste nam vi dali ima neke beleške pisane rukom. Jeste li vi to napisali sinoć?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I ovo što ste podvukli, to je nedavno napravljeno?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da. To je sinoć podvučeno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, ja mislim da ne moramo uvrstiti u spis naš sopstveni Statut pa mislim da taj dokument možemo vratiti svedoku. Lorde Ešdaun, vi ste, znači, sada uvereni, nakon što ste pregledali svoje beleške, da je to dokument koji ste odneli sa sobom?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je, naravno, javni dokument. Možete ga staviti na grafoskop? Vi ste ga na nekim mestima podvukli.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: To je Statut Međunarodnog krivičnog suda, ovog suda, iz jula 1998. godine. Piše da je izmenjen 10. novembra 1998. godine, ali dokument o kojem ću ja govoriti je originalni iz jula 1998. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pogledajmo ono što ste vi podvukli tokom prošle noći nakon što ste konsultovali svoje beleške?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Konsultovaću moje beleške, dobro, član 8, „Ratni zločini“. „Za svrhe ovog Statuta ratni zločini

obuhvataju teška kršenja Ženevskih konvencija od 12. avgusta 1949. godine, to jest bilo koje od sledećih dela počinjenih nad osobama ili imovinom zaštićenim odredbama relevantnih Ženevskih konvencija. I tu se onda navodi pod paragrafom 4 razaranje velikih razmera i oduzimanje imovine koje nije opravdano vojnom potrebom, a izvedeno na protivpravan i bezobziran način.

SUDIJA MEJ: Ovo je Statut Međunarodnog krivičnog suda.

TUŽILAC NAJS: Da, da. Izvinjavam se.

SUDIJA MEJ: Bar tako piše pri vrhu.

TUŽILAC NAJS: Ah, da. Onda bismo ga možda trebali uvrstiti u spis. Možda bi bilo bolje da u spis bude uvrštena kopija bez oznaka. No, u svakom slučaju možemo sada nastaviti sa radom.

SVEDOK EŠDAUN: Izvinjavam se Sudu zbog ove zabune, ja nisam pravnik i trebalo mi je nešto vremena da pronađem pravi dokument.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vama je dozvoljeno da uđete u zemlju i znalo se da ćete vi putovati. Da li je to tačno?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, a nosio sam i pismo gospodina Blera (Blair) kao što sam i nosio pisma predsednicima Makedonije i Albanije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaš sastanak sa optuženim održao se u predsedničkoj palati u Beogradu. Koliko je dugo trajao sastanak?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Oko sat vremena.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na kom jeziku?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Na engleskom. Tamo je bio i britanski ambasador i ako se dobro sećam, neko je pravio beleške za gospodina Miloševića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je optuženi imao problema sa engleskim jezikom?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne, njegov engleski jezik je jako dobar.

SUDIJA KVON: Upozoravaju vas da morate usporiti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinjavam se. Idemo onda prvo na pismo britanskog premijera. Jeste li vi to pismo predali optuženom?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Jesam. Mislim da je to bilo na samom početku sastanka.

SUDIJA MEJ: Koji je to datum?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. Kada se održao taj sastanak?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: 29. septembra.

sekretar: Ovaj dokazni predmet nosiće broj 75.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim sudskog poslužitelja da pomakne pismo prema gore dok ja budem čitao tekst tako da svi to mogu videti. Znači, pismo datirano 24. septembra dolazi od premijera i glasi: „Poštovani predsjedniče Miloševiću, pisao sam vam u junu da izrazim svoju duboku ličnu zabrinutost zbog situacije na Kosovu i da vas zamolim da preduzmete sve korake potrebne za rad na mirnom rešenju tog teškog problema. Od tada lično pratim razvoj situacije na Kosovu sa velikim zanimanjem. Moram da izjavim da sam uznemiren i zbunjen dokazima nastavka neprijateljstava i time što se humanitarna kriza zaoštava velikom brzinom. Kao što sam rekao u svom prethodnom pismu, niko ne osporava vaše pravo da rešavate bezbednosna pitanja. Međutim, nesrazmerna i neselektivna upotreba sile od strane vaših oružanih snaga i snaga bezbednosti ima nedopustiv učinak na nevino civilno stanovništvo koje je prinuđeno da beži iz svojih domova i koje ostaje bez sredstava za život. Mogućnost da desetine hiljada ljudi dočekaju zimu bez adekvatnog smeštaja je nešto što međunarodna zajednica ne može ignorisati. U Re-

zoluciji Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija (UN Security Council Resolution) od 23. septembra podvlači se duboka međunarodna zabrinutost zbog humanitarne katastrofe koja preti Kosovu i zbog odsustva bilo kakvog pomaka ka političkom rešenju. Ono što je potrebno jeste da se smesta zaustavi nasilje i da se hitno preduzmu mere za rešavanje humanitarne situacije. Pre svega, mora doći do ubrzanog napretka na planu političkog dijaloga jer samo rešenjem suštinskog problema, a to je status Kosova, može se postići trajno rešenje ovog humanitarnog problema. Ovu poruku šaljem vam po Pediju Ešdaunu (Paddy Ashdown). Znam da on deli moju zabrinutost i da će po obilasku te oblasti hteti da sa vama razgovara o navedenim pitanjima. Ponavljam da su Britanija (Great Britain), naša Kontakt grupa (Contact Group) i partneri u Evropskoj uniji (European Union) spremni da vam se pridruže u nastojanju da pronađete mirno rešenje. Trenutna situacija je, međutim, nepodnošljiva i ne sme se dozvoliti da se nastavi. S poštovanjem, Toni Bler“. Vi ste, znači, to pismo predali. Da li se sećate da li je to pismo optuženi pogledao ili pročitao u to vreme?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Koliko se ja sada sećam, teško je sad setiti se svega toga nakon otprilike četiri godine, ali ja mislim da je optuženi pogledao pismo, pročitao pismo dosta brzo, ali činilo mi se detaljno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sastanak je trajao sat vremena i sada bih želeo da mi kratko i sažeto kažete odgovore na sledeća pitanja. Jeste li vi optuženom ispričali što ste videli prethodnog dana?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako ste to njemu opisali, uopšteno govoreći?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Rekao sam mu da se ono što sam ja video, da se to može samo opisati kao akcije glavnih borbenih jedinica jugoslovenske vojske, da su one akcija koja se može opisati samo kao kaznena akcija, bez diskriminacije, smišljena da se nedužni civili isteraju iz svojih domova. Rekao sam da se ta akcija ne može objasniti ciljanim vojnim operacijama. Rekao sam da, po mom miš-

ljenju, to ne samo da je protivpravno po međunarodnom pravu, ne samo da narušava reputaciju Srba i njegovog naroda, nego je isto tako i sasvim kontraproduktivno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A kakav je bio njegov odgovor na to što ste rekli da ste videli?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Prvo je porekao da se to dešava. Rekao je da se to ne dešava. Ja sam rekao da se stvari te dešavaju jer sam ja prethodnog dana bio tamo i to video lično.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on dao nekakvo alternativno objašnjenje za te stvari koje ste vi videli?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne. On je rekao da u tom slučaju možda se to stvarno dešava, ali da se to čini od strane snaga koje nisu bile pod njegovom kontrolom i da će on da preduzme korake da se odmah prestane sa tim i da će oni koji su odgovorni za kršenje međunarodnog prava da budu pozvani na odgovornost.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste imali dokument jedan ili verziju jednu dokumenta. Kako ste se vi bavili tom materijom i kako ste se bavili pravnim pitanjima o kojima ste se prethodne večeri posavetovali sa ambasadorom Donelijem?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja ovde moram ipak da kažem Sudu da ovde postoji razlika u mišljenju. Ja se jasno sećam i to sam zabeležio u svom dnevniku da sam, pošto sam ukazao na Ženevsku konvenciju, ostavio taj dokument kod gospodina Miloševića. Ja sam se posle konsultovao sa ambasadorom Brajanom Donelijem koji je bio prisutan i on se seća da sam ja konkretno pomenuo Ženevske konvencije, spomenuo pasuse koje sam spomenuo sudu, ali se ne seća da sam ja taj dokument ostavio kod gospodina Miloševića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li još uvek imate taj dokument?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja sam imao vrlo pretrpan raspored i ne mogu da se setim da li imam taj dokument. Ne mogu da se setim da li sam otišao odatle sa tim dokumentom, od tada ga nisam našao, ali to ne znači da je jedino rešenje to da sam ja ostavio taj do-

kument u kancelariji gospodina Miloševića. Međutim, ja se sećam toga jer ja sam to zapisao u svoj dnevnik 90 minuta nakon tog sastanka. I ako mogu da kažem da je gospodin Milošević u odgovoru na ono što sam mu opisao rekao da ono što se dešava jeste dosledno sa akcijama protiv terorista i da njegova država ima pravo da deluje protiv terorizma. Ja sam rekao da ja prihvatam to pravo, ali da ovo nije ličilo na antiterorističke akcije. Gospodin Milošević mi je rekao da ja ne znam ništa o terorizmu. Međutim, ja sam mu rekao da sam se ja borio u četiri terorističke kampanje i da sam izgubio prijatelje od terorista i znam da one akcije koje su preduzimane ne uništavaju terorizam nego stvaraju još više terorizma.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se sećate bilo kakvog razgovora sa optuženim u vezi Ženevskih konvencija?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Konkretno se sećam da su po mom mišljenju akcije koje je preduzimaao bile jasno kršenje Ženevskih konvencija. Ja sam Sudu naveo pasuse Ženevskih konvencija na koje smo se pozivali i rekao sam mu da, po mom mišljenju, ako bude nastavio sa takvim operacijama, da će on onda biti, sebe izložiti riziku da bude optužen za ratne zločine zato što je on lično bio odgovoran za nastavak ili prekid takvih operacija nakon ovog našeg razgovora.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prethodnog dana kada ste bili u šumi vi ste obećali tim ljudima da ćete nešto učiniti u odnosu na njihovog predsednika. Šta ste uradili po tom pitanju?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja mogu da kažem da mi je žao zato što mu tada nisam predao tu kesu trešanja. Ja sam uzeo te trešnje, ali ih nisam predao njemu, mislim da bi to u tom trenutku bilo vrlo nepristojno. Ja sam rekao da smatram da je sramotno da jedna zemlja maltretira svoje građane bez obzira na njihovu etničku pripadnost, znači žene, decu, starce na takav način. Skrenuo sam mu pažnju na stanje u kome su bile izbeglice. Rekao sam da, po mom mišljenju, kako se približava zima, može doći do jedne ogromne humanitarne katastrofe. Gospodin Milošević mi je rekao da je broj izbeglica u šumama bio vrlo mali, ali ja sam rekao da, po mom miš-

ljenju i po procenama UNHCR-a, da se radi o nekih 20.000 ljudi koji su živeli po šumama u Kosovu u sličnim uslovima koje sam ja već video i da predstoji humanitarna katastrofa. U slučaju da se tim ljudima ne pruži smeštaj i odgovarajuća ishrana, da, doći će do te humanitarne katastrofe.

SUDIJA MEJ: Molim da dozvolite prevodiocima da završe. U redu.

SVEDOK EŠDAUN: Znači takva humanitarna katastrofa bi bez sumnje onda bila rezultat njegove odgovornosti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još dve stvari u vezi s tim sastankom. Šta je rečeno o mogućnosti intervenisanja snaga međunarodne zajednice?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja mislim da sam ja malo oštrije od onoga kako je to rečeno u pismu gospodina Blera rekao da, ako se nastavi sa ovim očiglednim kršenjima međunarodnog prava, međunarodnoj zajednici neće ostati ništa drugo nego da interveniše. I ako onda tadašnji predsednik gospodin Milošević potceni ozbiljnost situacije ili odlučnost međunarodne zajednice da se osigura pridržavanja međunarodnog prava, da će on ozbiljno da zađe u pogrešnu procenu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste zabeležili ovaj sastanak u svom dnevniku i možda bi bilo dobro da se uvede samo ovaj jedan odlomak iz tog vašeg dnevnika. Mislim da nemam dovoljno kopija odlomka iz dnevnika, pa ću na pauzi da podelim te kopije. Međutim, mislim da iz vašeg dnevnika imamo jedan mali odlomak toga kako se vi sećate kako je završen taj sastanak sa predsednikom.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja imam taj odlomak i možda bi mi trebalo malo vremena da to nađem. Ali, ako imate kopiju za mene, mislim da bi to bilo dobro. Ja ne tvrdim da ja doslovce citiram ono što je rečeno u mom dnevniku. To je jedna rekonstrukcija, po mom najboljem sećanju, tih razgovora i ja sam zapisao to 90 minuta nakon tog sastanka, tako da ne mogu da kažem da je to doslovce ono što sam ja rekao na kraju svog sastanka sa gospodinom Miloševi-

ćem, ali mislim da je ovo što je zabeleženo vrlo blizu onoga što sam stvarno rekao. Sastanak sam završio rekavši: „Gospodine predsedniče, bili ste velikodušni sa svojim vremenom i ako smem tako da kažem, time što ste mi dozvolili da dođem u vašu zemlju. Ja ću oštro oceniti ono što sam video, ali meni se srpski narod dopada i ne možete misliti da možete da osudite celu naciju. Moram da vam kažem da će međunarodna zajednica reagovati ukoliko ne prestanete. Vaša politika je, po mom mišljenju, kontraproaktivna i njome se kalja ugled srpskog naroda. Ja vas molim da stanete na kraj ovim dejstvima kojima se kalja ugled vaše zemlje.“ Ja sam takođe jasno stavio na znanje gospodinu Miloševiću da je on lično odgovoran za nastavak ovih operacija i da to na kraju može dovesti do toga da on bude optužen pred ovim sudom.

sekretar: Dokazni predmet Tužilaštva broj 77.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo li sada da pogledamo sledeći dokazni predmet, a to je vaš izveštaj, to jest izvod iz vašeg izveštaja o ovoj poseti.

sekretar: Dokazni predmet Tužilaštva 78.

SVEDOK EŠDAUN: Možda bi bilo dobro, gospodine Najs, kada bih rekao da je ovo izvod koji je objavljen u mojoj knjizi i da je odstranjen materijal za koji su urednici smatrali da je dosadan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: „Dok sam ja bio tu, Vojska Jugoslavije je privodila kraju svoja dejstva na području Drenice i prebacivala ih na područje Suve Reke jugoistočno od Prištine. Predsednik Milošević mi je rekao da su operacije završene. Rekao sam mu da to nije tačno jer sam se lično u to uverio. Međutim, pošto su glavni jugoslovenski ciljevi sada postignuti, pretpostavljam da će se dejstva završiti vrlo brzo i da će se glavne jedinice vratiti u kasarne da ne bi dale povoda za akciju NATO-a.“ Znači, to je bilo vaše mišljenje u to vreme, zar ne?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Onda pod naslovom „Šta treba da uradimo – vojna akcija“ u vašem izveštaju se kaže sledeće: „Prisustvo vojnika na terenu u ovoj fazi smatram ne bi bilo moguće u vojnom smislu.“

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da. Ja mislim da, nakon javnih i privatnih razgovora, smatrali smo da to nije bila izvodljiva opcija u toj fazi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: „Iako će biti potrebno garantovati prekid vatre i nadgledati prelazni period za šta se zalagao Hil (Christopher Hill)“, to je ambasador Hil, zar ne?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da. To je tačno. „Kako se pogoršava vreme, a jugoslovenske trupe se vraćaju u kasarne nakon što su postigli svoje ciljeve, gotovo je prekasno da se koristi vazduhoplovstvo. Međutim, vazдушna opcija treba da se ipak razmatra ako Milošević ne zaustavi svoje operacije i opet počne da koristi svoje snage i ovo je neminovno da će se desiti.“

SUDIJA ROBINSON: Šta je bilo neminovno da će se desiti?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Po mojoj proceni akcije koje su preduzele jugoslovenske snage su morale da izazovu jaču i agresivniju akciju od strane OVK, ali suprotno onome što je gospodin Milošević tvrdio, OVK će reagovati mnogo jače i u želji da ostvare osvetu. Drugim rečima, oni će verovatno ponovo zauzeti onaj teren odakle su ih izbacile jugoslovenske snage.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I da li ste vi onda to i rekli u narednoj rečenici?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da. To je upravo ono što se i desilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači: „OVK nije otišao i verovatno će ponovo da zauzmu teren koji su izgubili još agresivnijom akcijom.“ Znači: „Mora se omogućiti pristup akreditovanim agencijama humanitarnim UN-a i diplomatskim posmatračima da mogu da dođu kod svih izbeglica. Mene su u pratnji UNHCR-a i diplomatskog

predstavnik britanske ambasade srpski policajci sprečili da obidem navodno 18.000 interno raseljenih lica usred borbene zone, zbog, kako su rekli, moje lične bezbednosti.“ To je incident koji ste nam jutros opisali, zar ne?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: „Ne sme se dozvoliti da se to nastavi. Humanitarni cilj treba da bude da se ljudi što pre vrate kućama posle čega će biti potrebna sredstva velikih razmera kako bi se te kuće učinile pogodnim za stanovanje i kako bi im se obezbedilo grejanje. Pošto u najvećem delu zapadnog Kosova letina nije požnjvena, a Srbi namerno gađaju zalihe žita, vrlo je verovatno da će i hrana biti problem tokom zime. Hilov plan ...“ Možete li da nam kažete nešto o tome?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: To je plan o kome se govorilo, izneo ga je ambasador Hil, da se stvori prostor za miroljubivo rešenje kosovske krize. Kao što se vidi, ja sam preporučio da je to najbolji način da se nešto uradi umesto vojne akcije i da treba da sledimo taj plan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U ovom pasusu vi kažete da „Hilov plan jeste jedini realan predlog na stolu. Biće potrebno da se on malo prilagodi kako bi se stvorilo više prostora između Srba i Albanaca, ali treba ga podržati. Nema vremena da se napravi Dejton (Dayton) gde je Zapad obezbedio mesto, zapravo ring u kojem su učesnici sami našli svoje rešenje. Ovoga puta Zapad mora da iznese svoj plan na sto zajedno sa odgovarajućim batinama i mamcima kako bi se podstakle strane da ga prihvate. On treba da se zasniva na prekidu vatre, prelaznom periodu, široj autonomiji za Kosovo na načelima treće republike i snažnom i sprovodivom okviru za zaštitu prava manjina, u ovom slučaju prava srpskog stanovništva na Kosovu. Mi ne treba apsolutno da isključujemo nezavisnost Kosova kao dugoročni cilj, čak i ako još ne možemo da predvidimo u kojim okolnostima bi bilo mudro ili bezbedno da se ona ostvari“. Molim vas da nam detaljnije nešto kažete o mišljenju koje je tu izneseno. Da li je to kolektivno mišljenje koje izražava ono što ste vi videli?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da. To je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi nastavljate dalje i kažete: „Međutim, Kosovo nije samo jugoslovenski problem. Ono je regionalni problem i biće mu potrebno regionalno rešenje. Biće besmisleno stabilizovati Kosovo, naročito ako Albanija ali i Makedonija ostanu u tako nesigurnom stanju. Važno je podržati sadašnju albansku Vladu u borbi protiv Berišinih (Sali Berisha) smicalica, posebno da bi se omogućilo Tirani (Tirana) da povрати praktičnu kontrolu nad pograničnim područjem kod Tropolje, gde je Beriša odjednom počeo da živi, a kroz koje prolazi glavni pravac za oružje namenjeno OVK. Vraćanje kontrole nad ovim područjem umanjilo bi Berišinu moć i obezbedilo nam stvaran uticaj nad OVK.“ O ovome smo govorili juče?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Govorili ste o bezakonju i o prolazu oružja?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U vašem izveštaju na kraju stoji: „Sudjenja u Hagu (The Hague) imaju velikog uticaja na više srpskih političara. Ako je sada prekasno da se primene vojne sankcije protiv Srba zbog njihovih najnovijih akcija, onda bi Britanija trebalo da zatraži od Međunarodnog suda da sprovede istragu o nedavnim srpskim akcijama u Drenici i Suvoj Reci i da, ako je to umesno, preduzme mere protiv eventualnih krivaca. Mislím da bi to imalo snažan efekat i na lokalne vojne komandante i na njihove političke šefove u Beogradu i da bi moglo da ih natera da dobro razmisle da li da tako nešto ponovo urade.“ I zadnja tema u vezi koje mi treba vaša pomoć, sasvim kratko. Vi ste ponovo posetili taj deo sveta između 12. i 17. decembra 1998. godine. Jeste li tom prilikom otišli u neka od sela koja ste videli prvi put da se napadaju?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Jesam. Hteo sam pogotovo da vidim selo Vranić, o kojem sam ranije govorio i lokalitet navodnog masakra koji se tamo odigrao. Posetio sam, ja mislim, tri ili četiri sela koja sam ranije video da su bila bombardovana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav je bio vaš utisak o šteti? Kako se to poklopalo sa onime što ste vi očekivali?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Pa očekivao sam da ću videti čitava sela spaljena. To je ono što sam video ranije i ako pogledate ponovo video traku, videćete zašto sam smatrao da ću to najverovatnije videti. Međutim, ono što sam otkrio je bilo da, iako je velikom broju objekata bila nanesena velika šteta, procenjeno je da je u nekim selima uništeno 50 posto do 70 posto kuća, ipak su u stvari trupe koje su ušle pucale na individualne kuće. Rečeno mi je da su to kuće koje su ranije označene, u kojima su bili simpatizeri OVK ili ljudi za koje je jugoslovenska vlada smatrala da prema njima treba izvršiti odmazdu. Međutim, na te kuće je namerno pucano, i dokazi o nediskriminatornoj paljbi iz artiljerijskog oružja koju sam ja ranije video, i ti su dokazi bili tamo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Odgovorite molim vas sa da ili ne, vi ste jednog od tih dana održali i sastanak sa Miroslavom Šainovićem?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Mislim da je njegovo ime Nikola Šainović.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, Nikola Šainović. Hvala što ste me ispravili. On je tada bio potpredsednik Vlade.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi ste o njemu stekli izvestan utisak koji ste izneli u svojoj izjavi.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Bojim se da me morate sada podsetiti što sam rekao u svojoj izjavi.

TUŽILAC NAJS: U redu, onda neću sa vama o tome razgovarati, to se nalazi u izjavi i svako to može pročitati. Časni Sude, mi još moramo uvrstiti celu kompletnu verziju dnevnika ovog svedoka o sastanku sa optuženim, ali to je zasada sve o čemu sam imao pitanja.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li smatrate da svako ko je odgovoran za ratne zločine...

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Pitam se gde mogu dobiti prevod, čini mi se da sam sad na francuskom kanalu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li smatrate da svako ko je odgovoran za ratne zločine treba da snosi odgovornost?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: To je pitanje o kojem odlučuju sudovi. Ja sam protiv ratnih zločina i ja verujem da svi oni koji su odgovorni za ratne zločine, da protiv njih treba biti sprovedena istraga i zatim, ukoliko sud smatra da je to prikladno, onda treba nastaviti sudski postupak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li svuda u svetu ili samo u Jugoslaviji?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Postoje pravni propisi koji zahtevaju da svi koji su potpisnici pravnih dokumenata u međunarodnom pravu budu subjekti tribunala i raznih istraga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam za vaše mišljenje, a ne za pravno tumačenje. Pitam vas za vaš pogled i stav. Vi ste političar, diplomata, vojnik u vašoj biografiji. Dakle, da li smatrate da oni koji su činili ratne zločine treba da odgovaraju?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Upravo to sam i rekao. Odgovor je da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li svuda u svetu ili samo u Jugoslaviji?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Svuda u svetu. Pravni propisi su međunarodni i njih treba primenjivati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A šta mislite, zašto se ne odgovara za ratne zločine osim za Jugoslaviju? Šta su razlozi?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ja nisam ovde da špekulišem o razlozima za to. Vi i ja o tome imamo svoje mišljenje, a ja sam ovde da dam svoj iskaz o konkretnim događajima koje sam video i koji sam dao pred ovim sudom. Vi i ja sad možemo imati jednu dugačku političku diskusiju o tome, ali meni se čini da ovo nije odgovarajući trenutak za tako nešto. Ja sam dao svoj iskaz ovom sudu o konkretnim događajima koji su se dogodili tokom perioda koji sam definisao. Ja ću odgovarati na vaša pitanja.

SUDIJA MEJ: Ne, stanite. Svedok je u pravu. On je ovamo došao da svedoči, a ne da daje svoje mišljenje. Pitajte ga, dakle, o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja ga o tome i pitam. On je ovde objašnjavao da je sa mnom imao razgovor o svim pitanjima, čak i Ženevskoj konvenciji i Drugom protokolu i tako dalje. To su najopštija pitanja. Prema tome, ja ga o tome i pitam.

SUDIJA MEJ: Ali pitajte ga onda o tom razgovoru. To je relevantno za ovo suđenje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste svesni ratnih zločina vaše zemlje na prostorima nekadašnje Jugoslavije zajedno sa ratnim zločinima...

SUDIJA MEJ: Ne, ne. Ovo je potpuno irelevantno. To nije tema o kojoj je on svedočio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: On predstavlja zemlju koja je učestvovala u ratu protiv Jugoslavije. Ja pitam svedoka koji je političar iz te zemlje da li su mu poznati ratni zločini koje je izvršila njegova zemlja protiv Jugoslavije. Je li vi meni zabranjujete da postavljam takva pitanja?

SUDIJA MEJ: On ovde nije kao predstavnik neke zemlje. On je ovde svedok. On ovde svedoči o onome što je video i čuo uključujući i razgovor sa vama. Ukoliko vi želite izneti sugestiju da je on na neki

način pristrasan, vi naravno to možete učiniti, ali onda morate izneti neke osnove za to.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorili ste o Ženevskoj konvenciji, o Drugom protokolu, pominjali ste to sada u svom izlaganju. Da li smatrate da je agresijom na Jugoslaviju prekršena Povelja Ujedinjenih nacija?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ako tražite da vam dam mišljenje, daću vam to mišljenje, ali je ono potpuno irelevantno za informacije koje sam ja danas ovde pružio. Ja sam spreman da budem ispitivan o onome što sam govorio, o konkretnim incidentima i ja sam očekivao vaša pitanja o tim incidentima. Nadam se da ćete ih za trenutak početi postavljati. Moja mišljenja su potpuno irelevantna. Ako želite moje mišljenje na vaše pitanje, onda je moj odgovor jasno ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: A da li je prekršena Ženevska...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, samo trenutak, gospodine Miloševiću.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA MEJ: Razmotrili smo ovu situaciju. Pitanje koje ste vi postavili u potpunosti je irelevantno. Ono što možda može biti relevantno je vaša teza da je došlo do agresije na Jugoslaviju od strane OVK. O tome vam svedok može biti od pomoći. Prema tome, možete ga pitati o tome. Međutim, njegova opšta mišljenja kao političara ili kao pojedinca nisu važna ovome sudu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, kad je reč o NATO agresiji o kojoj zna čitav svet, to je irelevantno za vas. Da li sam vas dobro razumeo?

SUDIJA MEJ: Vi ovom svedoku možete postavljati pitanja, možete ga pitati da li on zna nešto o agresiji NATO-a i da li on može svedočiti o tome, ali ne možete ga pitati za njegovo mišljenje koje je irelevant-

no. Možete ga pitati da li on zna nešto o tome, da li on zna nešto o toj agresiji NATO-a za koju vi tvrdite da se odigrala.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Zahvaljujem se na toj sugestiji, evo upravo ću tako da upitam svedoka. Da li nešto znate o NATO agresiji koja je izvršena na Jugoslaviju 24. marta 1999. godine?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, iskaz koji sam dao pred ovim sudom odnosi se na vreme pre tog datuma. Prema tome, taj događaj je u potpunosti nevažan za iskaz koji sam ja dao. Ja sam govorio o vremenu šest meseci pre datuma koji ste vi naveli. Nadalje mislim da valja istaći da su procene takve da je u tom periodu daleko pre agresije NATO-a više od 300.000 Albanaca isterano iz svojih kuća akcijom vaših trupa. Prema tome, to je u potpunosti vaša odgovornost, odgovornost vaših trupa i možda nekih drugih razloga koje vi možete ovde identifikovati. Ovo o čemu sam ja govorio nema nikakve veze sa agresijom NATO-a. Dozvolite mi da vas podsetim da je upravo svrha moje posete bila to da vas nastojim nagovoriti da preduzmete korake koji bi sprečili tu intervenciju. Ja sam vam sasvim jasno rekao da, ako i dalje budete postupali na taj način, da ćete vi napraviti situaciju takvom da će biti neizbežno da međunarodna zajednica mora delovati, i na kraju su oni morali da deluju. Ja sam vas tada upozorio da ako budete i dalje preduzimali iste korake i radili iste stvari da ćete završiti pred ovim sudom, i evo vas sada ovde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vrlo dobro, vrlo dobro, to pitanje upravo ćemo da objasnimo, ali ja bih molio da svedok odgovara na moja pitanja, a ne da drži govore.

SUDIJA MEJ: Ne. Ne. On je odgovorio na vaše pitanje. Molim vas da idete na sledeću temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Vi ćete kasnije reći da sam ja potrošio vreme koje je potrošio svedok, kao što inače obično činite. Ja zbog toga kažem, inače što se govora tiče, može da ih drži.

SUDIJA MEJ: Mislim da ćemo svi ovde daleko brže raditi ako vi budete postavljali kraća pitanja. Ako svedok bude predugačak u svojim odgovorima, mi ćemo ga onda u tome ograničiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, da samo kratko predemo preko toga. Znači, vi smatrate da agresijom NATO-a na Jugoslaviju nije prekršena Povelja Ujedinjenih nacija, nije prekršena Ženevska konvencija...

SUDIJA MEJ: Ne. Gospodine Miloševiću, već smo doneli odluku da je to irelevantno. Molim vas predite na sledeću temu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nadovezaću se na ovo što ste sad, na ovaj vaš govor da je akcija protiv terorizma izazvala eskalaciju. Da li je vama poznato da je do pred kraj 1997. godine na Kosovu bilo potpuno mirno? Do pred kraj, znači punih 10 godina. Da li vam je poznato to?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Poznato mi je da u onoj meri u kojoj se mogu prisetiti u onom periodu, a ne mogu se pretvarati da sam stručnjak u tome. Koliko se ja, dakle, sećam, u tom periodu pokrajina Kosovo bila je relativno mirna. Međutim, u isto vreme odigravalo se ono što su mnogi smatrali, a posebno kosovski Albanci, dugotrajnom kampanjom diskriminacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Evo, kao primer pitanja kada se može odgovoriti sa da ili ne bez velikog objašnjenja. Da li vam je poznato da je na Kosovu bilo do pred kraj 1997. godine mirno? Nije ili jeste? Zato želim da uštedimo vreme ako je moguće jer vi se protivite diskusiji, što se mene tiče ja mogu da diskutujem, samo kao što vidite...

SUDIJA MEJ: Bolje da se tu ne iznose komentari. Lorde Ešdaun, pitanje je jednostavno. Da li je situacija bila mirna? Ostavimo sada po strani diskriminaciju. Koliko vi znate?

SVEDOK EŠDAUN: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da je oktobra 1997. godine na Kritu (Creete) održan Samit zemalja jugoistočne Evrope, dakle Samit, uključujući Tursku (Turkey), Grčku (Greece), Rumuniju (Romania), Bugarsku (Bulgaria), Jugoslaviju, Albaniju (Albania) na kome je izražen jedan izuzetno visok stepen saglasnosti o međusobnoj saradnji, uključujući i utemeljenje saradnje Jugoslavije i Albanije i izjavu albanskog premijera tadašnjeg Fatos Nanoa (Fatos Nano) da su problemi na Kosovu unutrašnje pitanje Jugoslavije? Da li se sećate toga, kao političar koji prati međunarodne događaje? Oktobar 1997. godine, samit na Kritu, veoma visok stepen saglasnosti, utemeljenje saradnje Albanije i Jugoslavije, izjava pred kamerama i moja i Nanoova o rešavanju pitanja kao našem unutrašnjem pitanju i tako dalje?

SUDIJA MEJ: Čekajte, čekajte. Moramo konačno doći do pitanja.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ne. Međutim, ja nisam nikada negirao niti je to radila britanska vlada, niti u jednom času, ni u jednoj poseti ja nisam negirao da pitanje sigurnosti i suvereniteta Kosova leži na jugoslovenskoj vladi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vam postavljam pitanje zbog toga što želim da uvedem u vreme o kome vi ovde tvrdite da ga ocenjujete. Da li je poznato, dakle, u tom trenutku i posle čitavih deset godina mira i perspektive za jednu veliku saradnju da je posle jedno mesec ili dva dana posle tog samita krenula inicijativa nemačke diplomatije, Kinkel (Klaus Kinkel) – Vedrin (Hubert Vedrinne), pisimo zabrinuti za Kosovo i istovremeno akcije nemačke službe BND-a (Bundesnachrichtendienst) i drugih službi da podstaknu, organizuju, treniraju i postave terorizam na Kosovu u vidu te takozvane UČK? Da li vam je nešto o tome poznato?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li biste bili ljubazni da prikazete kako izgleda, videćete ovo sam izvadio ima engleska objašnjenja, ovo je pregled terorističkih napada u Autonomnoj pokrajini

Kosovo i Metohija od januara 1991. do 20. juna 1999. godine? Videćete kako izgleda. Samo da vam kažem par napomena. Dakle, svih godina, prva, druga, treća, četvrta, peta, šesta, pa čak i sedma, teroristički napadi su na policajce ili na zgrade jednocifreni brojevi ili najviše dvocifreni, dok 1998. godine raketira broj na 1.885 kao posledica ovoga što govorim, a 1999. godine se smanjuje kao posledica gašenja UČK. Ali, pogledajte ovo, molim vas...

SUDIJA MEJ: Molim vas da pogledamo taj dokument. Molim da se to stavi na grafoskop. No, gospodine Miloševiću morate nam reći odakle vam taj dokument, odakle vam ti podaci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To su zvanični podaci koji su objavljivani svake godine, mogu da uzmem precizno...

SUDIJA MEJ: Ko ih je objavljivao? Ko?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Objavljivani od strane jugoslovenske vlade, zvanični podaci Vlade Srbije. Evo, pogledajte molim vas.

SVEDOK EŠDAUN: Nemam ovo na ekranu, ali možda to mogu pročitati i ovde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kao što vidite, sve do 1998. godine, krajem 1997. se malo povećava, ali to nije ništa u poređenju sa akcijom koja je koordinirana jer je kritski samit bio alarm za sve one koji su želeli da destabilizuju Jugoslaviju. Odjednom 1998. počinje strahovita teroristička aktivnost i kao što vidite, imam ovde još jedan da malo bolje objasni celu stvar, teroristički napadi na građane albanske nacionalne manjine koje su preduzimali, koje su preduzimali članovi takozvane UČK. Nema ih čak 1991, 1992, 1993. godine, ima dva 1994. godine, ima četiri 1995. godine, a dva 1996. godine, ima pred kraj 1997. godine, zato se povećava na 13, ali 1998. godine, 327 Albanaca, napadi i 1999. godine naravno, opet se smanjuje jer je UČK bila neutralisana. A ovo ovde, dajte i jedno drugo, molim

vas. Dajte i jedno i drugo, ovde se to vidi, ovde se vidi i u pogledu grafika i u pogledu konsekvenci?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Nisam siguran kakvo je pitanje.

SUDIJA MEJ: Još čekamo pitanje. Molim vas da pogledate ta dokumenta. Gospodine Miloševiću, svedok je pogledao dokumente, kako glasi pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, pomenuo sam u ovom smislu pismo Kinkela i paralelnu aktivnost BND-a, na podršci ovim terorističkim aktivnostima. Dakle, da li vam je poznato nešto o aktivnostima spolja na destabilizaciji Kosova, a na taj način Srbije i Jugoslavije?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne. Osim onoga što sam rekao u svom iskazu ne. Tu naravno mislim na ono što sam ja rekao, dakle, iskaz koji sam dao ovome sudu. Ukoliko želite to koristiti ubuduće na sličnim suđenjima onima koji su počinili ta dela protiv jugoslovenske vlade i protiv jugoslovenskih i građana Srbije, dakle, da je bilo aktivnosti OVK, da je bilo spoljne podrške iz severnih delova Albanije, da. Čak sam ja izneo preporuke da se to zaustavi. Međutim, dalje od toga što sam već rekao, ovo što pita gospodine Milošević to ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A zašto je onda bilo potrebno, dolazim na ovo što ste govorili, da ustanovite strukturu i način funkcionisanja UČK, govorili ste o svojoj poseti Albaniji, kada je bilo poznato da se radi o teroristima, o terorističkoj organizaciji?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ja nikada nisam negirao da je to bila teroristička organizacija. Ja nikada nisam ni na koji način nastojao da opravdam patnje, bolove, ubistva nedužnih srpskih civila koje je počinila ta organizacija. Ja sam preduzeo korake da iznesem preporuke o tome kako bi se to moglo privesti kraju. Ja nikada nisam negirao ni u ovom iskazu, ni bilo kojom drugom prilikom, u bilo kojem članku koji sam napisao, govoru koji sam održao, da je bilo aktivnosti OVK i da su nedužni Srbi zbog toga patili. Međutim, ništa, apsolutno ništa od toga ne opravdava ni-

ti može na bilo koji način opravdati upotrebu preterane sile od strane vaših oružanih snaga koje su bile pod vašom kontrolom i to na jedan osvetnički, kažnjiv način, i to nad celim civilnim stanovništvom, u direktnoj suprotnosti sa međunarodnim pravom.

SUDIJA MEJ: Lorde Ešdaun, vi ste to već rekli. Još jedno pitanje, gospodine Miloševiću, a onda je vreme da idemo na pauzu.

SVEDOK EŠDAUN: Izvinjavam se.

SUDIJA MEJ: Još jedno pitanje, gospodine Miloševiću, a onda je vreme da idemo na pauzu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, ovo pitanje koje ste, na koje ste odgovorili da niste nikad poricali da je teroristička organizacija, mogu da vam kažem da ste vi prvi, prva osoba koja sedi na toj stolici koja je u toku ovog procesa rekla da ne poriče da je UČK bila teroristička organizacija. Svi pre vas su to porekli. Šta mislite...

SUDIJA MEJ: To je komentar i sada ćemo ići na pauzu. Molim da se vrate ovi dokumenti. Gospodine Miloševiću, ukoliko želite ove podatke uvrstiti u spis možete to učiniti i to ćemo uvrstiti u spis u okviru vaših dokaza. U međuvremenu vam te dokumente možemo vratiti. Lorde Ešdaun, molimo vas da se vratite ovde u 11.30.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na prethodnom grafikonu u 1998. godini cifra od preko 1.800 terorističkih napada. Da li vam se ta cifra čini zastrašujućom i alarmantnom?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, čak i jedan pojedinačni teroristički čin je zastrašujući. Ja sam potpuno svestan toga. Ono što ja tvrdim je vrlo jednostavno. Nijedna od ovih činje-

nica koju ste vi prezentirali Sudu, a ne mogu da govorim o preciznosti ili nepreciznosti tih cifara, vi tvrdite da je 1999. godine došlo do značajnog porasta i mislim da tada u stvari ta činjenica odražava da su stvari bile toliko loše da je NATO bio primoran da interveniše.

SUDIJA MEJ: Lorde Ešdaun, mislim da smo rekli da je to irelevantno.

SVEDOK EŠDAUN: Poenta je da te brojke, tačne ili netačne, ne opravdavaju akcije koje sam ja video tog dana. Da li možemo da se vratimo na razgovor koji smo imali 29. septembra 1998. godine, kada sam vas podsetio da smo mi Britanci u Severnoj Irskoj vodili antiterorističku kampanju u koju sam ja bio uključen 30 godina, i mogu da kažem da teroristička dela i broj ubijenih, obim terorističkih radnji je bio i veći od ovoga što ste vi nama predočili. Ali britanska vlada nikada nije koristila tenkove, artiljeriju, pljačku, paljbu, proteziranje ljudi iz njihovih kuća, a da jesmo, mi bismo se onda nalazili pred tim sudom, a pošto vi jeste, vi se sada ovde i nalazite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi, dakle, smatrate da smo mi u Jugoslaviji izvršili zločine, da ih vi nigde niste izvršili?

SUDIJA MEJ: Nije bitno ono što je britanska vlada uradila ili nije uradila u Severnoj Irskoj. Ono što je ovde bitno jeste ono što se desilo u Jugoslaviji. Možda možete time da se bavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Poznato je takode, poznat je taj događaj koji se inače zove „Krvava nedelja“ (Bloody Sunday). Uopšte, prilikom vašeg boravka koji je imao za cilj upoznavanje sa situacijom, da li ste se uopšte interesovali za podatke koji se odnose na žrtve terorističkih aktivnosti?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da. Kao što sam i rekao u svom svedočenju, otišao sam da vidim navodno mesto egzekucije građana srpske nacionalnosti, kako sam shvatio, od strane terorista. Ja sam prikupio informacije. Te informacije sam prezentovao pred

ovim sudom, i očekujem da će te informacije biti iskorišćene i protiv počinitelaca tih zločina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste videli jedan događaj, koliko sam shvatio iz vašeg izlaganja, ovih sedam, osam leševa, kako ste rekli, to je u tom selu Glodani (Gllogjani) gde su izvršili egzekuciju nad jednim velikim brojem ljudi, bilo je 39 leševa. Da li ste to tada videli?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Nisam video leševe, da raščistimo. Video sam oblast tek pošto su ta tela bila sklonjena. Ko je počinio ta dela, koliko leševa, koliko je ljudi ubijeno, to ne znam. Dokazi koje ja imam ukazuju na to da je reč o egzekuciji. Prema tome, to je bio zločin. Dokaze sam dao ovom sudu. Ali ništa od toga ne opravdava akcije vaših snaga koje sam opisao pred ovim sudom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste imali tada podatke među tim ostalim podacima o žrtvama o kojima ste se informisali i podatke o tome da su teroristi ubijali i Albance?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Bila mi je poznata ta tvrdnja. Ja ne mogu to da potkrepim ili da osporim, ali ništa od toga ne opravdava one radnje koje sam video da vaše snage vrše tog dana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U objašnjenjima koja opravdavaju NATO agresiju, ja vas pitam da li ste se zapitali zašto su ubijali albanske civile i policajce?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Naravno da sam sebi postavio to pitanje, ali ništa od toga nije relevantno u odnosu na činjenice koje sam prezentirao pred ovim sudom. Nije relevantno ono što je sačinjavalo provokaciju, činjenica je da su akcije koje su preduzele vaše snage bile nedozvoljene prema međunarodnom pravu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Krivicu treba da utvrđuju sudovi. To ste maločas rekli. Dakle, pretpostavljam da želite da budete dosledni u tom stavu?

SUDIJA MEJ: Nema potrebe da odgovorite na to pitanje. Koje je sledeće pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da je upravo u to vreme kada ste vi bili 1998. godine u poseti Kosovu, da su formirane u mnogim selima je formirana policija od samih Albanaca, lokalna policija, lokalni policajci koje su birali stanovnici sela da u tim selima održavaju red, kojima je država davala uniformu i oružje, a birali ih sami Albanci u tim selima da se brinu o onome o čemu se inače brine lokalno policija? Da li vam je to bilo poznato?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Bilo mi je poznato da je toga bilo, ali ne vidim kako to opravdava akcije koje su preduzele vaše snage.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste se susreli, maločas ste govorili, sa Kristoferom Hilom, veoma dobro znam da je on bio upoznat sa tom veoma širokom akcijom formiranja lokalne policije u albanskim selima. Da li vam je on o tome govorio?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato da su teroristi UČK veoma često imali na meti upravo te albanske lokalne policajce i da su jedan veliki broj tih policajaca ili ubili ili ranili?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja znam da je mnogo nevinih ljudi patilo na obe strane i znam da je bilo tvrdnji i dokaza o terorističkim aktivnostima i protiv Albanaca i protiv Srba i ništa što ja ovde kažem to ne može da opravda. Ali to je potpuno irelevantno, čini mi se, u odnosu na centralno pitanje, a to je da su snage, radnje koje su preduzele vaše snage tog dana bile u suprotnosti sa međunarodnim zakonima. Bez obzira koje su akcije preduzete od strane terorista pre toga, vi ste bili odgovorni za to, niste preduzeli neophodne mere da se to spreči.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne vidim razloga da to ponavljate u svakom odgovoru.

SVEDOK EŠDAUN: Gospodine Miloševiću, ali to je glavna poenta šta god se desilo, a ja ne mogu da potvrdim ili da osporim vaše teorije o zaveri, jer to je nešto što ćete morati da dokažete, ali središnje pitanje je sledeće. Da li su se ove akcije koje vi tvrdite da su se desile desile i da li je to opravdalo vaše snage u preduzimanju neselektivnih akcija protiv civilnog stanovništva? Moja ocena o tom pitanju je, iako je naravno, na Sudu da o tome odluči, moja ocena je ne.

SUDIJA MEJ: Lorde Ešdaun, nema potrebe da ponavljate. Kao što ste već rekli, na Sudu je da donese konačne odluke o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Reč je o legitimnom pravu države da se bori protiv terorizma. Vi ga osporavate?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Naprotiv.

SUDIJA MEJ: Lorde Ešdaun, ne morate da odgovorite na to pitanje. On je izneo tvrdnju da je došlo do preterane upotrebe sile.

SVEDOK EŠDAUN: Ja sam eksplicitno rekao pre, za vreme mog sastanka sa gospodinom Miloševićem i posle, ja nisam dovodio u pitanje pravo jugoslovenskih snaga da preduzmu mere protiv terorizma koje su bile u skladu sa međunarodnim zakonima. Ja sam izričito rekao da to pravo postoji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U čemu je onda problem?

SUDIJA MEJ: Gde je ovde pitanje, kako to mislite, gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa svedok je rekao da ne spori pravo države da se bori protiv terorizma, država se borila protiv terorizma. U tim borbama države sa teroristima svakako da su građani koji su se nalazili na područjima zahvaćenim tim sukobima bežali od tih sukoba. Prema tome, u čemu je onda problem? A svakako je jasno i da se država brinula o tim izbeglicama, hranila ih, pomagala, vraćala, donosila im...

SUDIJA MEJ: Trenutak. Jednu po jednu stvar iznosite, molim vas. Lorde Ešdaun, pitanje je sledeće. Radi se o borbi protiv terorizma, i građani koji su se nalazili u predelu gde se odvijao sukob su pobešli. U odnosu na ono što ste vi videli na Kosovu i ono što ste videli u selima koja ste obišli, ono što ste opisali, da li je to dobro objašnjenje onoga što ste vi videli?

SVEDOK EŠDAUN: Ne, časni Sude. Ono što dobro objašnjava događaje je preterana upotreba sile sa upotrebom metode „spržena zemlja“ sa ciljem da se nevini civili neselektivno proteraju iz sela, da se uništavaju njihove ukuće, da se sve uništava na takav način da oni ne mogu više da zarađuju za život i da se uništava njihova imovina. I sve su te stvari u suprotnosti sa odredbama međunarodnih zakona.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A na čemu zasnivate tvrdnju da je namera vlasti bila da vrši pritisak ili da vrši zločine nad nevinim stanovništvom? Zašto bi to neko vršio?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ja mogu samo da iznesem one dokaze koje ja imam. Rekli su mi to izbeglice da beže od gađanja od strane vaših snaga. Ja nemam razloga da u to sumnjam. Možda ćete vi tvrditi da u operacijama koje sam ja video, da je bilo potrebno i deo ciljane vojne operacije da se gađa stoka, da se pale kuće, da se kvasi ili na drugi način uništava seme, da se uništava imovina. Možda je na vama onda da vi dokažete da su sve te mere bile opravdane. Međutim, ja moram da kažem da jedini zaključak koji razuman čovek može da izvuče na osnovu toga jeste da se tu radilo o kampanji neselektivnog terora protiv civilnog stanovništva, kao kažnjenički pokušaj da se oni proteraju iz svojih kuća i to na načine na koje od doba nemačke okupacije to nije učinila nijedna vlada. I to je sve protiv zakona, onako kako se to izričito navodi pod uslovima Ženevskih konvencija koje sam vam citirao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na to ćemo doći kasnije. Da li vi znate nešto o aktivnostima vlada Srbije i Jugoslavije da se pomogne tim izbeglicama?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Znam nešto malo o tome. Takođe znam da sam video na stotine ljudi i da verujem da je bilo na hiljade izbeglica koji su bili toliko neuvereni tim merama da su bili spremni mesecima da žive po šumama. Oni su se toliko plašili vaših snaga da su se krili na tužne načine i živeli u jako, jako teškim uslovima i oskudevali su zato što su smatrali da je to bila jedina bezbedna opcija, da bi preživeli. Znam svedočenje jedne žene koju sam zatekao među 500, 600 drugih ljudi u šumi i kada sam je pitao da li bi se ona vratila u svoje selo pre nego što počne hladna zima, rekla je da bi radije umrla od zime i gladi sa svojom decom u šumi nego što bi se ponovo izložila onome što vi nazivate „briga vlade“.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tvrdim da po šumama nije bilo, sem u kratkim vremenskim intervalima, mnogo izbeglica. Da li vi znate da kada su građani bežali sa područja sukoba, oni su išli obično kod rođaka, u neko drugo selo ili u gradove gde nije bilo nikakvih terorističkih aktivnosti, a nisu lutali po šumama, kako vi tvrdite, danima i nedeljama?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ja znam da to jesu uradili neki, ja to spominjem u svom svedočenju, ali bilo je na stotine ljudi koje sam ja video, veliki broj ljudi koji su radije odlučili da se i dalje kriju od vaših snaga, od vaše vlade za koju vi tvrdite da je o njima vodila računa, i oni su bili spremni da umru pre nego da se vrate pod okrilje vaših snaga i vaše vlade. Ja mislim da vi morate da razmišljate o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sada kažete da ih je bilo 20.000, onih koji su izbegli od tih dejstava, maločas ste rekli da je bilo čak 300.000. Dakle, odakle ta zapanjujuća cifra, ko vam je rekao tu zapanjujuću cifru 300.000?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne, ne. Oprostite. Oprostite, gospodine Miloševiću, možda ste pogrešno shvatili ili ste želeli pogrešno da shvatite. Ja sam rekao da sam video 300 ljudi u toj šumi koju sam obišao, ne 300.000 nego trista. Međutim, procene UNHCR-a za koje verujem da su imali precizniji pregled ukupnih brojki, po njihovom mišljenju bilo je do 20.000 ljudi koji su živeli u šumama, od

kjih je tih 300 pojedinaca koje sam ja video bio relativno mali broj. Znači, ili su živeli po šumama ili će zbog zime njihovi životi biti ugroženi, zbog uslova koje su prouzrokovale vaše snage na Kosovu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste upoznati sa činjenicom da je u jesen 1998. godine, praktično je UČK bila poražena, oni su traktorima vraćali oružje i da su se sve izbeglice vratile u svoje kuće i da je država pomagala građevinskim materijalom, novcem itd. koje su bile oštećene ili razorene u toku terorističkih dejstava? Da li znate tu činjenicu?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Kada sam se ponovo vratio u decembru, kao posledica sprovođenja Hilovog predloga došlo je do kratkog prekida vatre i za vreme tog prekida vatre OVK je intenzivirala svoje napade, kao što sam ja i predvideo da će uraditi zbog onoga što ste vi uradili. Došlo je do povratka određenog broja izbeglica svojim kućama, ali ja mislim da to nije imalo nikakve veze sa jugoslovenskom vladom. Više je imalo veze sa prekidom vatre koji je nadzirala međunarodna zajednica u to vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li imate u vidu da je i kako bi se mogla objasniti činjenica da su, dakle, pošto je terorizam poražen, pošto se situacija smirila i pošto je došla Verifikaciona misija (OSCE Kosovo Verification Mission), pošto je došla Verifikaciona misija onda je ponovo došlo do porasta terorističkih aktivnosti? Da li dovodite u vezu te stvari?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja verujem da je prekid vatre propao delimično zbog stvari koje sam ja predvideo da će se desiti. OVK je preduzela agresivnu akciju delimično zbog toga što su vaše snage uradile sve da podriju efikasnost međunarodnog nadzora prekida vatre i da se vrate na agresivne akcije koje su u početku to sve i izazvale. Ali uz dužno poštovanje, gospodine Miloševiću, ja smatram da nijedan od događaja koji je usledio posle onog perioda o kome sam ja svedočio nije uopšte relevantan u odnosu na one okolnosti o kojima sam ja svedočio.

SUDIJA MEJ: Dozvolite mi da o tome ja prosuđujem. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Upravo zato vi tvrdite da su ti napori da se održi mirno stanje za vreme trajanja Verifikacione misije narušavani sa strane snaga Srbije i Jugoslavije. Da li sam vas dobro razumeo?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, mi možemo da razmatramo ono što se desilo jako detaljno i imaćemo suprotstavljena mišljenja o onome šta se desilo. Međutim, ja mislim da to nije relevantno u odnosu na moje svedočenje o ovim događajima u ovom konkretnom vremenskom periodu. Ja vrlo rado mogu da odgovorim na pitanja o kojima sam ja svedočio pred ovim sudom.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, lorde Ešdaun, vi možete da nam kažete o onome što ste vi videli ili lično čuli. Ako imate dokaze o tome, vi onda treba to i da nam kažete. Kada kažem „čuo“, ja mislim onda na to što ste čuli za vreme svojih poseta, znači neposredno vaše znanje koje može da osvetli ove događaje. Međutim, informacije iz druge ruke, informacije koje ste dobili iz novina nama nisu ni od kakve koristi. Prema tome, optuženi može da vas pita o događajima posle tog perioda, ali vi možete o tome da govorite samo ako imate o tome neposredno neko znanje. Ako je nešto što je opšte znanje, onda vas molim da to i kažete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Želim da razjasnim jednu činjenicu. Rekli ste maločas, dakle, i ono što ovde kažete to je takođe vaše svedočenje, da ste maločas rekli da je ta smirena situacija ili prekid vatre, kako ste rekli, bila narušavana od strane jugoslovenskih snaga. Je li tako?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja sam rekao da je moje mišljenje da naknadni prekid vatre do koga je došlo tri meseca posle događaja o kojim ja svedočim pred ovim sudom nažalost nije opstao i da je moje mišljenje, ako vas to interesuje, o razlozima zašto se pre-

kid vatre nije održao povratak agresivnim akcijama od strane OVK i isto tako akcije vaših snaga u podrivanju tog prekida vatre.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mogu li pročitati pasus koji govori o nečemu različitom?

SUDIJA MEJ: Lorde Ešdaun, da li vi imate neposredno saznanje o onome što se desilo kada je propao prekid vatre? Da li imate neposredna iskustva o tome?

SVEDOK EŠDAUN: Ja sam bio na Kosovu ponovo, ako se sećam dobro, u decembru iste te 1998. godine. Putovao sam, kao što sam već spomenuo u svom svedočenju, ponovo u taj kraj da bih video štetu koja je napravljena. Ja sam neko vreme proveo sa Verifikacionom misijom na Kosovu u prizrenskom kraju. Tada sam pratio akcije jugoslovenskih oružanih snaga, bio sam tamo kada je došlo do terorističkog čina u Peći, kada su ubijeni neki srpski civili. Ja osuđujem tu akciju. Bio sam tamo kada je došlo do upada OVK iz Albanije. Imam mišljenje o tome zašto je propao taj prekid vatre i zašto smo mi onda prešli na narednu fazu u događajima koji su na kraju naterali NATO da interveniše. Ja mogu jednostavno samo da izrazim ta mišljenja.

SUDIJA MEJ: Možete da pitate svedoka o tome šta je video i šta je čuo. Međutim, njegovo mišljenje je potpuno irelevantno. Izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Reč je o tome da svedok iznosi svoje mišljenje kao svedočenje, a ja želim da mu postavim pitanje pošto mu pročitam jedan kratak citat njegovog ministra za inostrane poslove, od 18. januara 1999. godine.

SVEDOK EŠDAUN: Gospodine Miloševiću, ako mogu, izvinjavam se što vas prekidam, ja ne želim da iznosim svoja mišljenja u vezi svedočenja, ja želim da kao svedočenje iznesem činjenice.

SUDIJA MEJ: Šta vi želite u stvari? O čemu želite da čujete komentar svedoka? Dajte da vidimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Osnovno što svedok tvrdi je da jeste za narušavanje situacije kriva jugoslovenska i srpska vlada, a ja želim da upravo pročitam nešto što govori potpuno suprotno. Dozvolite mi da pročitam, to nije dugo. To je...

SUDIJA MEJ: U redu, ali molim vas da imate na umu i prevodiocima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da, hoću, vodiću računa o prevodiocima. Preskočiću jedan deo da bih skratio, ali Robin Kuk (Robin Cook) na sastanku zvaničnom, ovo je beleška sa sastanka, „Sa svoje strane Oslobodilačka vojska Kosova počinila je više kršenja prekida vatre, i sve do ovog vikenda bila je odgovorna za više gubitaka života nego snage bezbednosti. Ona mora prestati da narušava prekid vatre i blokira politički dijalog“.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, samo trenutak. Mi ovde na monitoru nismo čuli ko je to počinio. Možete li ponovo pročitati taj deo i recite nam koji je to datum, molim vas?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovo je, ovo što vi imate na monitoru ovo je još onaj grafikon koji i ja imam ovde na monitoru. Ja vam čitam za belešku reči Robina Kuka, da li imate to? „Sa svoje strane, Oslobodilačka vojska Kosova počinila je više kršenja prekida vatre i do ovog vikenda odgovorna je za više smrti nego snage bezbednosti. Ona mora prestati sa podirivanjem prekida vatre i blokiranjem političkog dijaloga. Susedne zemlje, a posebno Albanija, moraju biti odlučnije u zaustavljanju protoka oružja koji dolivaju ulje na vatru sukoba. Oslobodilačka vojska Kosova ne može poraziti Vojsku Jugoslavije i umesto oslobađanja naroda Kosova može samo produžiti njihove patnje. Oslobodilačka vojska Kosova je opet kršila prekide vatre, a prošlog meseca uzela je izvestan broj Srba kao taoce. Deo kompleksnosti leži u izvršenju pritiska na stranu kosovskih Albanaca. Međutim, problem je tu što postoje različite perspektive između doktora Rugove (Ibrahim Rugova) i članova OVK koji doktora Rugovu ne smatraju za nekoga koga mogu prihvatiti kao vođu ili pred-

stavnika svog naroda. Zato je teško izgraditi pregovarački tim na strani kosovskih Albanaca. Na ovo reaguje jedan od reprezenata ...“.

SUDIJA ROBINSON: Samo trenutak. Prvo moramo ustanoviti kog datuma je data ta izjava, kog datuma je gospodin Kuk dao tu izjavu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Datum je 18. januar 1999. godine. Gospodin Džon Rendal (John Randall): „Svi smo svesni sankcija i pretnji koje su upotrebljene protiv Beograda. Kao što je ministar spoljnih poslova već rekao, odgovornost za propast prekida vatre može se jednako pripisati jugoslovenskim snagama i OVK, kakve se sankcije i pretnje mogu upotrebiti protiv OVK.“ Gospodin Kuk: „Mi smo odlučno osudili OVK pred gotovo svim međunarodnim forumima. Isto tako mi smo putem Rezolucije Saveta bezbednosti zatražili od zemalja koje se graniče sa Kosovom i od drugih u Evropi (Europe) da deluju tako da bi se pokušao prekinuti prtok i sredstava i oružja za OVK. Mi aktivno preispitujemo koje su naše opcije, šta više možemo učiniti kako bismo izvršili pritisak na kritične tačke u lancu dotura oružja OVK. Mi se ovde ne bavimo državom niti nekom organizacijom koja ima jasno političko vođstvo ili predstavnike“ i tako dalje. I zatim gospodin Kuk ponovo kaže: „Stav koji je zauzela međunarodna zajednica u svim svojim različitim manifestacijama, uključujući Evropsku uniju, Kontakt grupu i Savet bezbednosti (UN Security Council) jeste da mi ne podržavamo nezavisnost za Kosovo. To je delimično zato što se zemlje u susedstvu oštro protive bilo kakvom pokušaju da se uspostavi nezavisno Kosovo zbog destabilizirajućeg efekta na njih same. Mi uvek moramo imati na umu da dnevni red OVK nije nezavisnost za Kosovo nego Velika Albanija.“ To je rekao gospodin Kuk. „To bi takođe imalo efekat i na Bosnu, a svi članovi parlamenta trebali bi biti zabrinuti zbog toga. Bilo bi veoma teško odupreti se zahtevu Republike Srpske za nezavisnost ukoliko to Kosovu pođe za rukom“ i tako dalje.

SUDIJA MEJ: Čekajte, koje je vaše pitanje za svedoka? Vi ste sada pročitali jedan dugačak pasus iz ove izjave koju je dao britanski ministar spoljnih poslova u januaru 1999. gospodinu Džonu Rendalu.

A sada nam recite u čemu je to relevantno za iskaz ovog svedoka o tome što je on video na Kosovu prethodne jeseni?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Relevantno je zato što pokazuje da je potpuno netačno da je jugoslovenska vlada, jugoslovenske vlasti, jugoslovenska vojska, policija Srbije napadala i terorizovala stanovništvo, da je reč o konfliktu sa UČK i da UČK, kao teroristička organizacija, što čak i svedok ne dovodi u pitanje, snosi odgovornost za destabilizaciju i za sukobe koji su se dogodili, a ne vojska i policija koje legitimno zavode red na svojoj sopstvenoj teritoriji. U tome je relevantnost.

SUDIJA MEJ: U redu, u redu. Dobro. Samo trenutak. Samo trenutak. Moramo shvatiti tačno kakva je situacija. Dakle, to je vaša teza. To je teza koju će ovo pretresno veće morati proceniti da ustanovi, da li je takav prikaz događaja tačan ili ne. Po završetku ovog suđenja zadatak Pretresnog veća biće da izmeri sve dokaze i da utvrdi šta se dogodilo. U međuvremenu, ovaj svedok ne može da odgovara na izjave gospodina Kuka iz januara 1999. godine. Ono što vi ovog svedoka možete pitati jeste šta je on video i čuo na Kosovu u septembru i posebno šta je on video na njegovom sastanku sa vama. Dakle, vi ga morate pitati o tome, a ne o opštim političkim diskusijama. Imate li još pitanja za ovog svedoka o njegovom iskazu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovo nije nikakva generalna politička rasprava. Ja upravo iznosim činjenice koje...

SUDIJA MEJ: Vi ste ovde izneli svoju tezu. Vi ste takođe izneli izjavu koju sam već opisao i zato neću ponovo kroz to prolaziti. Moja odluka je da nije na ovom svedoku da komentariše tu izjavu. Vi njega morate pitati o stvarima o kojima on može govoriti, a koje se tiču njegovog iskaza.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U redu. Nastavićemo sa direktnim svedočenjem jer ovo očigledno osporava suštinu direktnog svedočenja. Ja zato to iznosim i svakome je to logično jasno. Vratimo se na...

SVEDOK EŠDAUN: Možda vam mogu pomoći, gospodine Miloševiću. Izvinjavam se ponovo što sam vas prekinuo. Moram priznati da sam prilično razočaran time da ste vi citirali izjavu gospodina Kuka, a mogli ste citirati moje izjave iz istog tog perioda koje kazuju istu stvar. Međutim, ono što vi niste spomenuli je masakr u Račku (Recak) i druge stvari. Ja nikada nisam rekao da je propast prekida vatre u potpunosti odgovornost jugoslovenske vlade. Ne, radilo se o kompleksnom pitanju kojem su, po mom mišljenju, i jugoslovenska vlada i OVK doprinele. Međutim, to je, ukoliko mi dozvolite da to kažem, potpuno nevažno za iskaz koji sam ja ovde dao. Ja moram primetiti da vi do sada niste osporili nijednu od tvrdnji koje sam ja izneo o tri konkretna dana, o onome što je bilo 26, 27. i 28. septembra, vi ništa od toga do sada niste osporili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Osporiću, ništa ne brinite. Govorim o vašim svedočenjima u toku prve misije u Albaniji. Dakle, pošto je jasno da vi cenite da kada je OVK u pitanju, bila reč o pobunjeničkoj terorističkoj organizaciji i da je ona imala svoju strukturu u Albaniji, da li ste u svom izveštaju otvorili to pitanje kako jedna teroristička pobunjenička organizacija koja deluje na teritoriji susedne države može da ima svoju strukturu u jednoj susednoj državi koja ima svoju vojsku i policiju i u kojoj, dakle, ta struktura mora predstavljati takođe nelegalan faktor?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Pa naravno, gospodine Miloševiću. Ja sam upravo to rekao u mom svedočenju. Po mom mišljenju, pravilan način da se kontrolišu i zaustave aktivnosti OVK bio je, kao što sam jasno rekao, to da zapadne nacije pomognu Albaniji da ponovo preuzme kontrolu nad bazama u kojima vlada nezakonje u severnoj Albaniji, a iz kojih je delovao OVK.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste govorili da ste želeli da se upoznate sa tom komandnom strukturom OVK. Sa kojim ste visokim predstavnicima OVK tom prilikom razgovarali kad ste bili u Albaniji?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Tom prilikom, koliko se sećam, niti sa jednim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A u drugim prilikama?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Jednom drugom prilikom kad sam posetio Albaniju, nešto kasnije, imao sam sastanak sa nekim ko je tvrdio da je predstavnik OVK u Tirani i ja sam njima jasno dao do znanja, kao što sam i vama dao do znanja, da su akcije OVK po mom mišljenju akcije koje na ilegalan način destabilizuju Kosovo. Nisam rekao, dakle, ništa više od ovoga što sam rekao ovde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U vašem izveštaju u vezi sa vašim posetama Albaniji ili tom posetom, stoji da su oni bili u situaciji da logistički i na druge načine pomažu, država Albanija da pomaže OVK sa svoje strane, da je pomagana od strane albanske vlade, a pitanje, da, odgovorite prvo na to.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ja ne mogu odgovoriti na sve vaše teorije o zaveri. Mi smo već neke od njih ranije čuli. Razlog zbog kojeg je po mom mišljenju OVK bila u stanju da koristi severnu Albaniju za dotur oružja jeste to što je to bio prostor van pravne države, van kontrole albanske vlade. I ja sam prilikom mojih preporuka mojoj vladi koju akciju treba preduzeti rekao da bi trebalo pomoći albanskoj vladi da ponovo preuzme kontrolu nad tim područjem kako bi se kontrolisala ta aktivnost.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali prilikom prve izjave vi navodite kako vam je šef albanske regionalne policije nagovestio da je kamion krcat oružjem namenjen za OVK. Je li to tako?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Tako je. To u stvari nije bio šef albanske policije. Koliko sam ja shvatio, radilo se o jednom albanskom političaru koji je u to vreme, u stvari nešto ranije, bio ministar unutrašnjih poslova. On me je odveo u to područje. On mi je pokazao neke stvari o kojima sam ja ovde svedočio. Meni je odmah postalo jasno da policijske snage koje operišu u tom području nisu u stanju, ja mislim, dakle, fizički nisu bile u stanju da nešto urade. Nisu imale opremu, nisu imale dovoljno snaga na terenu da zavedu vladavinu prava u severnoj Albaniji. Iz tog razloga sam ja mojoj vladi preporučio da jedan od poteza koje mi možemo preduzeti kako bi se aktivnosti OVK privede kraju bude to da se albanskoj vladi pomogne

savetima i sredstvima da se ponovo dovedu u stanje da mogu preuzeti kontrolu nad tim područjem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, nije sporna činjenica da se cela ta operacija o snabdevanju oružjem UČK odvijala uz znanje albanskih vlasti, jer kad šef regionalne policije to zna, to znači da albanske vlasti, albanska vlada takođe to zna. Dakle, to nije sporno?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja ne mogu da potvrdim šta je albanska vlada znala, ali ja pretpostavljam da su znali da imaju problem sa bezakonjem u severnoj Albaniji. Mislim da oni nisu mogli nešto drugačije shvatiti. Ja ne znam, ja ni za trenutak ne osporavam da je razlog zbog kojeg sam otišao u severnu Albaniju upravo to da te stvari pogledam. Radilo se o jednom opasnom području u kojem je vladalo bezakonje i u kojem su ljudi često ubijani. Prema mom sudu, ako ga tražite, albanska vlada je znala za to, albanska vlada je u to vreme ozbiljno nastojala da uvede vladavinu prava u to područje. Da učine nešto drugo, to ne bi bilo u njihovom interesu jer je to područje kontrolisao Salji Beriša, a on je činio sve što može da podrije albansku vladu koja je tada bila na vlasti. Dotok oružja OVK kroz to područje su međutim u najvećoj meri organizovali kriminalni elementi koji su doturali oružje na mesto odakle ga je onda kupila OVK. To je moj stav.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znači da vi tvrdite da se snabdevanje UČK oružjem nije odvijalo pod pokroviteljstvom albanske Vlade?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ja jednostavno nisam u stanju da dam konačan i jasan odgovor na to pitanje. Ja vam samo mogu dati mišljenje koje sam kreirao na osnovu onoga što sam video i to sam vam dao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: S obzirom da je postojala Rezolucija Ujedinjenih nacija 1160 koja je zabranjivala snabdevanje oružjem, da li ste smatrali da albanska vlada ima obavezu da se pridržava te Rezolucije?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, već sam vam rekao, vi tražite moje mišljenje, ja ću vam to mišljenje dati. Ja mislim da je albanska vlada, ta albanska vlada radila sve što može da osigura da ima kontrolu nad severnom Albanijom i da je nastojala da sprovede Rezoluciju Ujedinjenih nacija. To je bio utisak koji sam ja tamo stekao, ali ne možete smatrati mene stručnjakom niti sam ja pred ovaj sud došao kao stručnjak za pitanja o tome šta je albanska vlada znala, mislila, radila otvoreno ili tajno. Ja vam mogu samo govoriti o iskazu koji sam dao pred ovim sudom o tome šta sam video u severnoj Albaniji.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, albanska vlada je radila sve najbolje u cilju onemogućavanja OVK, jugoslovenska vlada je radila sve najgore u svom domenu i u potiskivanju terorizma na svojoj sopstvenoj teritoriji. To je otprilike vaš zaključak?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja nisam došao do tog zaključka, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: On proizilazi. On proizilazi iz ovoga što vi govorite.

SUDIJA MEJ: Dopustite svedoku da završi.

SVEDOK EŠDAUN: Gospodine Miloševiću, ja uopšte to nisam rekao. Ja sam dao mišljenje o tome šta se dešavalo u severnoj Albaniji i ja sam rekao samo da je jugoslovenska vlada imala apsolutno pravo da se bori protiv terorizma i bezakonja u svom sopstvenom području. To nikad nisam negirao. Neke od metoda koje ste vi koristili da to učinite bile su protivzakonite i u protivrečnosti sa međunarodnim pravom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pomenuli ste i u izjavi i sada u komentaru gde ste na putu za Tropolju, tačnije do one tačke na granici gde ste sa albanske strane posmatrali, videli to crno tržište oružja svojim očima i uz to komentarišete da je reč o jednoj zoni u kojoj vlada bezakonje. Kasnije ste govorili o tome da je neko od po-

licije Srbije, kada je oduzimano oružje od Albanaca, vraćao to oružje na crno tržište, ako sam vas dobro razumeo. Pošto crno tržište takve vrste nije moglo postojati na Kosovu, niti bilo gde u Jugoslaviji, da li vi sugerišete da su jugoslovenski policajci oduzeto oružje nosili na crno tržište u Albaniju da bi ga opet prodali? Mislim, ja sam prvi put čuo danas u svom životu to da jugoslovenska policija na crnom tržištu prodaje oružje oduzeto, pa tražim neko objašnjenje.

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da odgovori.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja nikada nisam sugerisao da jugoslovenska policija drži crno tržište u Albaniji. Ja to nikada nisam rekao i vi to dobro znate. Ono što ja jesam rekao je iskaz koji sam ja čuo, a koji sam više puta čuo da ga drugi ponavljaju i to veoma detaljno, a to je da je postojalo jedno kružno unutrašnje tržište. Od sela bi se tražilo oružje, ukoliko selo nije moglo dati oružje, moralo je otići i kupiti ga i to lokalno. Oni nisu išli u Albaniju, oni su to oružje kupili na crnom tržištu, a oni su smatrali da je to oružje koje bi oni predali MUP-u ili jugoslovenskim snagama na neki način bilo vraćeno na to lokalno crno tržište odakle su ga u prvom redu i kupili. Ja ovde samo predajem priču koju sam čuo iz druge ruke. Ja ne tvrdim da je to nešto više, moram samo reći da sam to čuo u više navrata i da su svi detalji bili konzistentni. Nigde se ovde nije spominjala Albanija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda sigurno nećete poreći činjenicu da tamo nije bilo kuće u kojoj nije bilo oružja, da tamo nije bilo porodice u kojoj nije bilo oružja. I ja ću sad da kažem da ne verujem da i sad postoji ijedna kuća u kojoj nema oružja na Kosovu. Da li znate za to? To je jednostavno tradicija tamo. Da li znate da svako ima oružje?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, nažalost jedno od prokletstava Balkana je to da sve strane imaju gomilu oružja. Albanija je preplavljena oružjem i niko ne mora puno tražiti pa da pronađe oružje. Ja nisam rekao da sam poverovao priči koja mi je rečena. Ja sam svestan da u takvim okolnostima obično cirku lišu razne vrste glasina. Ja nisam toliko naivan da verujem svakome

sve što kaže. Ja sam ovom sudu tek ispričao priču koja je meni ispričana.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je palo na pamet, s obzirom na pretpostavku da svako ima oružje, da je ta priča da nemaju oružje pa moraju da ga kupe da bi ga dali policiji samo za vaše uši? Ko može da veruje u tu prvu pretpostavku da oni nemaju oružje? Ko to može da veruje, ko nije naivan, a vi niste očigledno?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja nisam bio toliko naivan da uzmem u obzir da su mi možda rekli nešto što nije istina i ja sam to ovde ispričao pred ovim sudom kao tu priču koju sam čuo od njih, a koju su drugi potvrdili. I nije na meni nego na drugima da odlučuju o tome da li je to tačno. Ja sam samo rekao da na osnovu onoga što sam video, a to je da to oružje nije bilo sakriveno, da deo tog oružja nije bio u upotrebljivom stanju i da je deo tog oružja bio u opasnom stanju, da oružje nije bilo sakriveno nego se nalazilo u jednom ormaru u jednoj kući, da se činilo da je to u skladu sa onim što mi je rečeno, a to je da oni nisu imali oružje koje u tom času mogu predati Srbima. Svaka druga priča o cirkulaciji i o crnom tržištu to je tvrdnja koju su oni izneli. Ja to ne mogu da komentarišem, ja nisam video nikakve dokaze koji bi to dokazali. Ja nisam toliko naivan da verujem svaku reč koja mi se kaže. Zato sam tu priču ispričao sudu. Ispričao sam tu priču sudu, zato jer je ta priča u skladu sa drugim pričama koje sam čuo, koje ste vi možda čuli, a možda niste. Međutim, to je još uvek iskaz iz druge ruke.

SUDIJA ROBINSON: Koliko ste vi oružja videli? Govorim sada o ovom oružju...

SVEDOK EŠDAUN: Mislim da je teško...

SUDIJA ROBINSON: Ja govorim o oružju koje...

SVEDOK EŠDAUN: U kući u kojoj je oružje bilo saklupljano?

SUDIJA ROBINSON: Da, to oružje za koje je rečeno da je sakupljeno zato da bi se ispunili srpski zahtevi.

SVEDOK EŠDAUN: Mislim da se radilo o šest ili sedam komada oružja i to u rasponu od „kalašnjikova“ (Kalashnikov) do nekih drugih pušaka. Bilo je i nekih ručnih bombi i nešto municije. Nešto od toga bilo je umotano u papir, dva ili tri komada oružja bili su u stanju da se mogu odmah iskoristiti, a ostatak je bio u stanju koje je, po mom mišljenju, to je bilo stanje, to oružje je bilo potpuno neupotrebljivo. Bilo je potpuno zardalo.

SUDIJA ROBINSON: Imate li informacije o tome da li se na drugim mestima našlo isto oružje za istu svrhu?

SVEDOK EŠDAUN: Ne. Ako se sećate dan ranije, 27. kada sam posetio vlasnika garaže, ja sam čuo da je selu rečeno da mora predati neko oružje, da oni nisu imali oružje i da su morali da sakupe 10.000 maraka i da idu da kupe oružje na crnom tržištu. Ja ne mogu da kažem ništa više od toga što mi je rečeno. Ja ne tvrdim da je to na bilo koji način tačno, to je tek iskaz iz druge ruke. Ja mogu samo reći da sam video to oružje i da je to oružje bilo u skladu sa pričom koju sam čuo.

SUDIJA ROBINSON: Sve informacije koje ste vi imali, recite da li se to poklapa sa količinom oružja koju ste vi videli za onih 10.000 maraka?

SVEDOK EŠDAUN: Nažalost, oružje je dosta jeftino tako da vam ne mogu reći koliko bi to oružje koštalo. Ja vam mogu reći da, kad sam kasnije posećivao to područje, da sam bio zabrinut za to selo, jer me brinulo da su ljudi koje sam ja video možda bili izvrgnuti tretmanu jugoslovenskih snaga koje sam video tog dana na okolnim brdima. Zato sam se vratio u to selo u decembru, potražio iste ljude. Selo nije bilo napadnuto, nije bilo spaljeno, nije bilo opljačkano, nije mu se dogodilo ono što sam video u drugim selima. Rečeno mi je da su Srbi, odnosno jugoslovenske snage došle u dogovoreno vreme, neka dva sata nakon što smo mi otišli, da je to oružje predato i da je tako ta priča završila.

SUDIJA ROBINSON: Hvala. Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da bi ovo celo pitanje oružja bilo jasno, da li se vi sećate da je prethodne godine u odnosu na ovu vašu posetu došlo do onog haosa u Albaniji kada su opljačkani svi vojni magacini, kada je nekoliko stotina hiljada komada naoružanja vojske Albanije otišlo putem raznih kriminalnih kanala u trgovinu? Po izveštajima koje sam ja tada čitao, oni su prodavali automatsku pušku za 100 maraka, čak i za 50 kada je bila velika ponuda. Jednostavno, ogroman deo tog oružja, ako se sećate, otišao je na Kosovo i to je bila opštepoznata činjenica. Da li vam se onda čini da je neloogično što je policija tražila, pretresala i...

SUDIJA MEJ: Prvo, moramo ustanoviti da li svedok uopšte nešto zna o tim događajima u samoj Albaniji.

SVEDOK EŠDAUN: Da, to stoji u mom izveštaju. Naravno, Albanija je bila preplavljena oružjem. Ono što se dogodilo nakon što je došlo do skandala sa piramidalnim prevarama i nakon što je Salji Beriša izgubio vlast, dogodilo se to da su ljudi provalili u arsenale albanskih snaga bezbednosti i da su tada u Albaniji cirkulisali milioni komada oružja. Prema tome, da, to mi je bilo u potpunosti poznato.

SUDIJA MEJ: Kad se to dogodilo?

SVEDOK EŠDAUN: Časni Sude, nažalost, ja mislim da barem o ovom pitanju optuženi verovatno bolje zna nego ja.

SUDIJA MEJ: 1997. godine? Ja mislim da je to bilo 1997. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, 1997. godine. Ako se sećate onda je srušena ona šema piramida banaka kada su opljačkali narod. Onda je došlo do velikog haosa, do velikih nereda, potpunog bezakonja, onda su provaljeni svi vojni magacini i upravo se govori o preko milion komada oružja koje se odjednom našlo u slobodnoj cirkulaciji. A Kosovo je bio magnet koji je privlačio to oružje.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Mislim da bilo koje mesto gde je bilo nestabilnosti je privuklo to oružje, nešto od tog oružja je završilo i kod Irske republikanske armije. Znači, bilo je prodaje oružja. Gde god je sukob dolazi do prodaje oružja i postoje dokazi da se ogroman deo ovog oružja našao i na drugim mestima gde su bili sukobi, širom sveta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I upravo tu dolazim na vaše svedočenje o zoni Junika. Da li je vama poznato da je upravo u toj zoni bilo više planinskih staza i prolaza preko kojih su išli, najčešće noću i u zoru, veliki konvoji natovarenih konja sa oružjem za Kosovo i da je vojska koju ste vi videli, jer ste vi sa granice gledali, čuvala granicu i reagovala na ubacivanje terorističkih grupa iz Albanije i na ubacivanje ovih konvoja natovarenih?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, pošto sam učestvovao u sličnim operacijama protiv terorista u drugim zemljama, da, to mi je bilo poznato. Međutim, moram da kažem da ono što sam ja video je bilo dosledno vojsci koja možda jeste ili nije vršila te dužnosti, ali isto tako je neselektivno napadala civilno stanovništvo. Nije gađala konkretne vojne ciljeve, već je to radila sa namerom da izbeglicama među kojima su možda i bili pojedinci, ali veliki procenat žena i dece su napustili svoje kuće zbog onoga što sam opisao kao neselektivni napadi prilikom primene metode „spržene zemlje“.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li imate predstavu o toj razdaljini između, sad pominjete to kako ste gledali, tog posmatračkog mesta, shvatio sam da kažete Gegaj (Gegaj), taj deo, na albanskoj granici i mesta Junik, na Kosovu odakle ste posmatrali, videli tenkove preko puta u Jugoslaviji?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Mislim da sam to rekao za vreme svog svedočenja. Razdaljina od mesta odakle sam ja posmatrao, to je bilo iznad jednog graničnog prelaza na visokom terenu, Junik je nešto dalje naravno, ali ja mislim da se radilo o razdaljini od dva kilometra. Ja mislim da je to bio kraj Junika, tamo je bilo nekih kuća ispod nas i procenjujem da je to bilo na udaljenosti od dva kilometra. Te kuće su pojedinačno gađali tenkovi. Nešto dalje na jednom

manjem brdašcu došlo je do vojnog standardnog razmeštaja minobacačkog voda koji je imao i prateća oružana oklopna vozila. Bilo je i drugih sela u toj dolini blizu kojih su čekala oklopna vozila i tenkovi da započnu sa daljim napadima. Koliko se sećam, dva tenka su išla dalje od mene u pravcu Đakovice (Gjakove) i oni su sistematski i naizmenice pucali na kuće koje su se nalazile u blizini. Na njih su pucali sa puta. Treba da kažem da je bilo moguće čuti malokalibarsku vatru kao i topovsko gađanje. Pre nego što smo stigli do grebena gde sam ja proveo tri ili četiri sata, mogli smo jasno da čujemo artiljerijsku vatru lakših i iz puškomitraljeza i to smo čuli isto tako koliko smo čuli i tenkovsku paljbu. Znači, sa iste te razdaljine sam mogao da čujem malokalibarsku vatru. Bilo je jako toplo, još uvek je bilo leto, popodne je bilo, i ne mogu da kažem pred Sudom da nije bilo povratne vatre iz tih kuća, ali mogu da kažem da ja tako nešto nisam video.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tu bilo ljudi koji su pucali na vojsku i policiju ili na vojsku, vi pominjete vojsku u ovom slučaju?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Koliko sam shvatio, iako je bilo oklopnih vozila koja su povremeno predavana MUP-u i prefarbavana u plavo, osim ako gospodin Milošević nema drugačije podatke, MUP-u nisu predati tenkovi i svi su tenkovi bili pod kontrolom Vojske Jugoslavije. Gospodin Milošević tvrdi da je bilo ljudi u tim kućama, ali ja moram da kažem da ja nisam video povratnu vatru iz tih kuća. Ja ne mogu da kažem da li je u tim kućama bilo nevinih civila, ali nisam video uzvratnu vatru i što se mene tiče, prizor koji se pružao preda mnom ličio je na sistematski pokušaj korišćenja teškog oružja jugoslovenske armije da se unište kuće civila.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko su bili udaljeni tenkovi od kuća u koje su gađali?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: To je malo teško, bilo je to pre tri ili četiri godine, ali rekao bih oko 200 do 300 metara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tenk sa daljine od 200 metara gađao u kuću? To ste videli?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne jedan tenk, gospodine Miloševiću, već njih nekoliko.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li znate kada je reč o tim terorističkim grupama UČK da je najuobičajenije oružje koje su koristili protiv oklopnih vozila bio ručni bacač koji su oni obilato koristili? Čak su ručnim bacačima gađali policijske stanice, policijska vozila, vojne transportere i tako dalje. Da li vam je to poznato?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, mi smo dobili prevod da se radi o lansirnim rampama...

prevodioci: Prevodilac se izvinjava, radi se o ručnim bacačima.

SVEDOK EŠDAUN: Upravo sam ja zbog toga zaključio da tenkovi nisu bili izloženi napadu jer nijedan tenk se ne bi približio na blizinu od 200 metara ako je postojala mogućnost da bude gađan iz minobacača, upravo iz razloga koji ste vi opisali. Ja mislim upravo da zbog toga tenkovi nisu bili izloženi napadu iz kuća koje su se spremali da unište.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi znate kako izgledaju te kuće i znate kako imaju velike zidove oko svake kuće, to ste videli zar ne?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, ja sam bio u mnogo albanskih kuća, gospodine Miloševiću, međutim, vi zamišljate da se ovde radi o velikim albanskim kućama. Međutim, to nisu bile solidne kuće. Siguran sam da ste vi to mnogo puta videli. To su bile kuće od lake građe. Ne znam kako da ih opišem. Bile su pravljene ili od cigle ili od blokova cementnih i to je nešto što je vrlo lako srušiti. Ja ne govorim o tradicionalnim albanskim starim solidnim kućama. Mi govorimo sada o vrlo siromašnom stanovništvu. To su bile skoro izgrađene moderno napravljene kuće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, Junik (Junik) je bio prava tvrđava. Jeste bili u Juniku?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, bio sam u Juniku kad sam posle toga tu bio, ali nisam video nikakve tragove tvrđave ili utvrđenja u Juniku kao što vi tvrdite, niti da je tu bila koncentracija aktivnosti OVK. Ne sećam se da sam video bilo kakav utvrđeni grad koji je ličio na tvrđavu. Kad sam kasnije posetio Junik, većina kuća je tu bila uništena. Ja ni u jednom trenutku ne tvrdim da nije bilo aktivnosti OVK, očigledno je bilo i oružje je prelazilo granicu, stizalo je preko planina. Samo hoću da kažem da ono što sam ja video je bilo to da vojska nije gađala neprijatelja već da je neselektivno napadala kuće građana i njihov izvor zarade, u nameri da ih iseli odatle. Te politike „spržene zemlje“ se Jugosloveni sećaju jako dobro još iz dana nemačke okupacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, ja ako sam vas dobro razumeo, vi ste najpre rekli kako ste videli da srpske snage granatiraju Junik, potom ste rekli kako ste videli da srpske snage granatiraju zonu gde se nalaze izbeglice, a onda ste rekli kako niste videli nijednu granatu...

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne, ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ne biste mogli da znate šta se dešavalo pre toga. Vi ste samo videli izvode. „Rekli su da su videli srpske snage kako bombarduju tu oblast, granatu koja eksplodira ili pada na poziciju gde se nalaze izbeglice“, ali ste videli njihovu putanju da odstupa od pravca sela. Nije mi jasno, dakle, o čemu se radi? Ako sam vas ja dobro razumeo?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Onda ću to ponovo reći. Nisam rekao Junik, rekao sam sela u predelu Junika i opisao sam ono što sam video. Bio sam vrlo jasan jer sam kad sam rekao da pretpostavljam da je top iz planine koji sam video da puca u suprotnom pravcu pokušavao da gađa na severozapad, to jest duž grebena gde nije bilo sela. Bilo je šuma, bilo je prelaza kroz koje su izbeglice prolazile. Ja ne kažem da su oni gađali te prolaze, možda su ih gađali zato što je tu bio OVK. Međutim, ja samo želim da kažem da su pucali u pravcu severozapada gde nije bilo naselja i to su bili krajevi gde su izbeglice rekly da su tuda prolazili. Prema tome, to je odgovaralo priča-

ma koje su mi ispričale izbeglice u Bajram Curiju (Bajram Curri) o tome kako su bežali od svojih kuća i gde su zadobili povrede.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da predemo na vašu posetu Kosovu 26. do 29. septembra. Ukoliko je tačno da Ibrahim Rugova, ukoliko je, dakle, tačno da Ibrahim Rugova nije imao kontrolu nad maticom OVK, ukoliko je to tačno, već samo nad DSK (LDK, Lidhja Demokratike e Kosoves), a koji je organizovao jedinice, kako je rekao, za odbranu sela? Da li ste vi ustanovili kako i na koji način je DSK naoružavao civile? Da li ste kad ste s njim razgovarali pokrenuli to pitanje?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Moraćete malo samo da mi olakšate, ja nisam stručnjak za Kosovo. Ja jednostavno svedočim o danima kada sam se susreo sa DSK. Možete li da mi objasnite pitanje? Koliko ja znam, gospodin Rugova je na čelu stranke koja se zove Demokratski savez Kosova.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Razumeo sam da ste rekli da Rugova nije imao uticaj na UČK?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: U mom izveštaju se kaže suprotno. Kaže se da je gospodin Rugova tvrdio da ima kontrolu nad OVK. Ja sam ga konkretno pitao da li, recimo „Kada biste vi tražili prekid vatre, da li bi snage OVK to poslušale, ispoštovale?“. On mi je rekao da. Međutim, po mojoj proceni, smatram da gospodin Rugova nije imao kontrolu nad OVK onako kako je to rekao, ali mislim da on jeste imao efektivnu kontrolu u ruralnim delovima Kosova, putem strukture DSK, ali on nije imao tako jaku kontrolu nad urbanim delovima Kosova. Ja sam u to vreme smatrao da postoje tri OVK organizacije. Jedan je bio OVK koji nije bio ništa više od seoske odbrane i ja smatram da gospodin Rugova jeste imao efektivnu kontrolu, ali to je samo moje mišljenje, nad tim stražarskim elementima OVK koji su čuvali svoje kuće i ja mislim da je to bilo pretežno u ruralnim delovima. Postojao je drugi OVK, a to je bio OVK koji sam jasno video u predelu Bajram Curri. Oni su politički bili verovatno mnogo bolje organizovani i nad njima, po mom mišljenju, ako je gospodin Rugova nad njima imao kontrolu, ta kontrola je bila sve slabija i OVK je nije priznavao. A onda je bio tre-

ći OVK koji je imao inicijale FARK, koji je imao drugačiju političku orijentaciju i linija kontrole nad njima je išla sve do Saljija Beriše. Po mom mišljenju, ovo su sve mišljenja, ja ne mogu da dokažem ništa od toga, po mom mišljenju gospodin Rugova je imao dobru kontrolu nad elementima DSK po selima i prema tome je onda imao i kontrolu nad elementima OVK, ali mi smo koristili izraz OVK kao jedan opšti termin za sve te organizacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste svesni da je poznato da je UČK ubijao neke Rugovine funkcionere DSK?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Naravno da mi je to poznato, i možda se to i nastavilo i u skorije vreme i sve to pokazuje da je metod koji sam ja sugerisao o strukturi OVK, iako ne znam kakve to ima veze o onome o čemu sam ja svedočio, znači mogu da kažem da je struktura OVK onakva kakvu sam ja opisao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste u to vreme ili možda kasnije išta saznali o vezama Al Kaide (Al Qaeda) sa UČK?

SUDIJA MEJ: Mi sada stvarno prevazilazimo ono što je relevantno u ovom Predmetu i u smislu svedočenja koje može da pruži ovaj svedok. Ovde se ne radi o njegovom mišljenju već samo o dokazima. Gospodine Miloševiću, vi niste još uvek spomenuli sastanak koji ste održali sa lordom Ešdaunom. Ako želite o tome da postavljate pitanja ili da osporite bilo šta što on tvrdi da je rečeno na tom sastanku, predlažem da vi to uradite jer vaše vreme nije neograničeno. Svedok je ovde samo danas, a možda će i prijatelji Suda da imaju pitanja za njega.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To nije nikakav problem, gospodine Mej, a ovo je vrlo bitno, jer važno je definisati ko je to bio nosilac svih tih terorističkih napada na Kosovu, ko je sve bio umešan. Zato sam pitao da li zna, jer gospodin Ešdaun se bavio svim tim pitanjima. Da li zna za veze Al Kaide? Ako ne zna, znači ne zna i idemo dalje. Ja sam ovde citirao i pokazao...

SUDIJA MEJ: Ne. Samo jedan trenutak. Lorde Ešdaun, ne želimo vaše mišljenje, da li imate bilo kakve direktne dokaze u vezi s vezama sa Al Kaidom u vezi s ovim što vas gospodin Milošević pita?

SVEDOK EŠDAUN: Ne, časni Sude.

SUDIJA MEJ: U redu, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da objasnim gospodinu Ešdaunu. On je veoma informisan čovek, i zato zna da, na primer, FBI koji prikazuje prisustvo Al Kaide u Albaniji i na Kosovu ...

SUDIJA MEJ: Svedok ne može da dâ bilo kakvo direktno svedočenje o tome. Molim vas da nastavimo dalje. Ako vi imate dokaze o tome, možete da nam to predočite ali nema potrebe da traćimo vreme sa ovim svedokom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljao sam da je gospodin Ešdaun vrlo obavješten i da zna ono što zna na primer EF-BI-AJ (FBI, Federal Bureau of Investigations) ili da dobija te informacije koje i širi krug nego onaj u kome se on kreće dobija...

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Žao mi je što moram da vas razočaram gospodine Miloševiću, ali ja to nisam primio i nemam nikakve informacije o tome i nisam ništa znao o tome tada u to vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li ste imali kakvu predstavu o tome šta je bio cilj ofanzive UČK od proleća do jeseni 1998. godine? Vi ste došli u jedno zgodno vreme krajem septembra, znači imali ste ispred sebe sve te događaje. Da li ste u kontaktima s njima i u Albaniji i na Kosovu mogli da procenite šta je bio cilj ofanzive UČK od proleća do jeseni 1998. godine?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne. Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Govorili ste o tome da ste putujući za Peć (Peje) videli razrušeno selo Prilep (Prejlep)?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne, ne, gospodine Miloševiću. Ne želim da vas ispravljam u geografiji Kosova, ali ja sam putovao ne u Peć, nego iz Peći u Đakovicu. Bitno je, ako sam ja pogrešio, tako da sam želeo samo da ispravim vas, ali, molim vas, nastavite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To nije važno.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: To je sigurno zato što sam pogrešio, gospodine Miloševiću, dakle ja želim da korigujem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da li znate da je u toj ofanzivi koju je vodio UČK upravo jedna od bitnih karakteristika bila, jedan od bitnih ciljeva da se blokira nekoliko magistralnih saobraćajnica na Kosovu da bi se blokirao praktično sav normalan život, snabdevanje hranom, putovanje, kretanje građana, slobodan protok? Uostalom, ne treba i ni objašnjavati šta znači blokada magistralne komunikacije. E oni su upravo u tom selu, da li vam je to poznato da je upravo to selo prvo uglavnom ispražnjeno od stanovništva, a onda pretvoreno u uporište koje je trebalo da drži blokadu te magistralne saobraćajnice? I da li pretpostavljate da postoji ijedna vlada koja će da prihvati da grupa bandita...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, vi sad držite govor. Molim vas, koje je vaše pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitanje je da li stoji po mišljenju svedoka ijedna vlada koja će da toleriše blokadu...

SUDIJA MEJ: Ne, ne. To nije relevantno pitanje. Vi tvrdite da je u ovom selu postojala blokada. Lorde Ešdaun, možete li o tome nešto da nam kažete ili ne?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Mislim da je optuženi u pravu kada kaže da je došlo do agresivne akcije OVK u tom kraju i da je Prilep možda bio u centru te akcije. Da li su operacije bile gerilske ili terorističke prirode, da li su počinjavali teroristička dela, u tom slučaju dolazimo do pitanja da li to dopušta da vlada koristi, a ja sma-

tram da ona to jeste radila, dakle, da li to znači da Vlada može da koristi avione da napada sela, da ih sravni sa zemljom, protera stanovništvo. E sad možemo da govorimo da li je to preterana upotreba sile ili ne. To mora, o tome mora Sud da odluči. Ja vrlo dobro znam šta teroristi rade, iskusio sam terorističke blokade i zatvaranje puteva. Uvek sam smatrao da, nikad nisam smatrao da proterivanje civilnog stanovništva, da upotreba tenkova i protivavionskih raketa može da pomogne da se reši taj problem. Mislim da to nije bilo dobro, da to predstavlja neselektivni napad na stanovništvo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja ne mogu da potvrdim da su korišćeni avioni, ali su oklopna vozila sigurno upotrebljena da bi se razbila blokada koja je bila napravljena na putu, jer ja zato i pitam da li vi znate da to nije bila najobičnija blokada, barikade ili bilo šta, nego celo selo pretvoreno u tvrđavu i blokirana je magistralna saobraćajnica kao dokaz moći UČK da zaustavi život na tom području Metohije. To je pečki rejon, sa velikim brojem stanovnika, fabrika, administrativni centar i tako dalje, sad da sve to ne nabrajam.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, vi dajete svoj sopstveni opis događaja, a drugi će imati drugačiji opis događaja. Ja ne mogu da komentarišem o tome jer ja to nisam video. Ja sam video posledice koje sam vam opisao. Ako vi tvrdite da je uništenje tih sela, pucanje na stoku, razbijanje šporeta, uništenje semena, proterivanje stanovništva, ako vi tvrdite da su sve te stvari bile potrebne u okviru konkretne vojne operacije, ja ne mogu da vam uskratim priliku da iznesete te tvrdnje. Sve što mogu da kažem jeste da je ono što sam ja tada video bilo više u skladu sa metodom „spržene zemlje“ i sigurno je ono što sam video kasnije tog dana u predelu Suve Reke po mom mišljenju bila, bez sumnje, takva vrsta operacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mislite vojna operacija?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Vojna operacija koju sam ja video u Suvoj Reci, naravno. Vi biste morali da tvrdite da korišćenje teške artiljerije i tenkova sa razdaljine od deset kilometara jeste konkretna operacija protiv konkretnih položaja OVK. Ja znam da su Srbi dobre

nišandžije, oni imaju takvu reputaciju, ali mislim da je takva tvrdnja preterana, čak i za jednog šefa države.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vi imate predstavu o tome koliko je vojnika i policajaca poginulo u tim operacijama koje su ubili teroristi UČK, u tim, takvim okršajima?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja ne mogu da dam neke precizne brojke, ali mislim da je to manje od broja poginulih u Severnoj Irskoj kad sam ja bio tamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li te cifre, ja ne želim da ih prezentujem ovde, da ne iznosim sad ovde, već sam ih iznosio kad sam govorio, da li bi, da su te cifre poginulih srpskih policajaca i vojnika bile na primer deset puta veće, to moglo da se smatra da nismo upotrebili preteranu silu u suzbijanju takvih aktivnosti? Da li je trebalo da nam pogine deset puta ljudi više da ne bismo upotrebili po vašoj oceni preteranu silu?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ja mislim da je pravilo u međunarodnom pravu da je preterana sila zapravo sila koja je veća od one koja je potrebna da bi se rešio određeni problem. Mislim da, kada se gone pojedini teroristi preterano je uništavati živote, imovinu, kuće pojedinaca, uništavati civilno stanovništvo, zastrašivati ih i proterivati iz njihovih domova. Terorističke operacije imaju konkretne ciljeve, a gađanje, neselektivno gađanje sela sa razdaljine od deset kilometara, pljačka za koju sam čuo, paljenje objekata je nešto što nije u skladu ni sa međunarodnim pravom, ni sa ciljanim vojnim operacijama, čak nije konzistentno, ustručavam se da vam to kažem, ni sa akcijama civilizovanih zemalja i naroda.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, sad je vreme za pauzu. Ovo su sve pitanja o kojima odlučuje Pretresno veće. Pretresno veće odlučuje o pravnim pitanjima, kao i o onome što se u stvari desilo. To su sve stvari o kojima odlučuje Pretresno veće, a ne ovaj svedok. On može da svedoči o onome što je video i čuo. On je ovde još samo danas popodne. Prijatelji suda takođe imaju neka pitanja. Mi smo razmotrili pitanje vremena. Gospodine Miloševiću, daćemo vam još

jedan sat ako vam je potreban, jedan sat ćemo vam dati. To znači da ste imali tri sata, a to je više nego adekvatno za ovog svedoka. Ne morate čitav taj sat da ispunite, ali ako želite možete, ali ne više od toga. Sada prekidamo raspravu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Jedan sat?

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, ja nemam još jednog svedoka za danas popodne, ako je to prihvatljivo za Sud.

SUDIJA MEJ: U redu, nastavljamo u 14.30.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, imam ovde jedan zahtev prevodioca. Prevodioci vas mole da pravite pauzu, da ne počinjete da govorite dok se prevodi odgovor svedoka na vaše pitanje. Dakle, da napravite pauzu pre nego što počnete postavljati sledeće pitanje jer se inače vaše pitanje neće čuti. Molim vas da to imate na umu. Lorde Ešdaun, molim vas takođe da i vi vodite računa o prevodiocima.

SVEDOK EŠDAUN: Svakako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, praviću veće pauze, nadam se ne na uštrb vremena koje mi stavljate na raspolaganje. Govorili ste juče o poseti okolini Kline i videli jedan zaselak koji je nesumnjivo bio poprište nekih sukoba. Da li vas je neko obavestio da je upravo u toj neposrednoj blizini u selu Volujak (Vuljake), gde se nalazi napušteni rudnik boksita bačeno više Srba u jame i da su tu bili sukobi sa OVK, a ne nikakvo brutalno napadanje na taj zaselak, kako ste vi zaključili? Da li vas je neko o tome obavestio? Kažite da ili ne?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: O tome nisam bio obavešten. Ne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li su vas obavestili da je u blizini Suve Reke u Mušutištu (Mushtishte) više građana bilo tada kidnapovano i dva brata ubijena? Ne?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Vi sada odgovarate umesto mene, gospodine Miloševiću. Je li to bilo pitanje? Dakle, pitanje je bilo da li sam o tome obavešten?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste informisani o tome bili tada pošto ste tamo bili? Ne?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne, nisam bio obavešten o tome. Ja nisam bio informisan o svakoj aktivnosti, ni terorističkoj aktivnosti OVK. Ja sam otišao samo na neka od tih mesta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jeste li bili tamo, na primer, 27? Uzeću samo te primere. Celo leto je prepuno primera, ali 27. kad ste baš vi bili na Kosovu uhapšeno je 114 učesnika UČK sa oružjem i uniformama i sprovedeno u policijsku stanicu u Prizrenu. Da li su vas to obavestili, jer bili ste upravo tih dana tamo?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne. No, ako se dobro sećam, sastao sam se sa nekim pripadnicima jugoslovenskih oružanih snaga. Oni me o tome nisu obavestili. Međutim, ja nikada nisam tvrdio da nije bilo terorističkih aktivnosti. Ja nikad nisam tvrdio da jugoslovenske snage nisu imale pravo da preduzmu dovoljnu akciju protiv tih aktivnosti. Upravo obratno, ja sam uvek tvrdio da je ono što sam ja video bila upotreba preterane sile.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi kad ste odgovarali na jedno od pitanja kažete pojedinačni slučaj, pojedinci teroristi i tako dalje. Ovde kad je reč o tri sela Savrovu (Savrove), Budakovu (Budakove) i Bukošu (Bukosh). Na primer, 114 njih je uhapšeno, veliki broj pobegao, dakle nije se radilo, da li imate svest o tome da se nije radilo o pojedinačnim slučajevima nego o poprilično snažnim grupacijama koje su deystvovalе protiv vojske i policije?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, nema nikakve sumnje da je vaše pravo da izvodite dokaze o tome na ovome sudu kao opravdanje za vaše akcije. Ali da li vi sada meni sugeriše-

te da zato što je bilo individualnih terorističkih aktivnosti koje ste vi opisali, da ste vi imali opravdanje da bombardujete, sa borbenim jedinicama i teškom artiljerijom jugoslovenske vojske, sa udaljenosti od 10 kilometara? Da li vi tvrdite da je to bila odgovarajuća reakcija za ovo što ste spomenuli?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Upravo govorim o neindividualnom, jer na primer grupa od par stotina od kojih samo 114 bude uhapšeno nije nikakva individualna teroristička akcija već zaista vojna operacija. Da li vi nalazite da je tako ili ne?

SUDIJA MEJ: Svedok ne zna ništa o tim događajima. Idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, vi ste zaključili u neku ruku da je bilo velikih pritisaka na Albance generalno. Onda ste došli u Peć i kako ste sami rekli, videli da je tamo mirno, da grad živi normalno. Da li vam se činilo logičnim pitanje kako je moguće da u Peći može da bude tiho i mirno ako postoji nekakva, kako bih rekao, generalna namera da se progone Albanci? U Peći ih ima neuporedivo više nego u pojedinim zaseocima koje ste vi videli.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, siguran sam da vi znate detalje o Kosovu jednako dobro kao i bilo ko drugi. Jedna od najbizarnijih stvari na Kosovu, zapravo meni se ponekad čini da je to bio jedan od aspekata koji je naveo na pogrešan put mnogo međunarodnih promatrača, to da je u to vreme, na primer u Prištini postojala sasvim normalna stabilna situacija, mogli ste normalno i stabilno i mirno živeti. Međutim, na udaljenosti od samo nekoliko kilometara gde nije tako često išlo mnogo međunarodnih promatrača bilo je groznih stvari. Tu je bio terorizam koji je upravo spomenut, nesumnjivo je tu i tamo bilo i akcija koje su počinile jugoslovenske snage. To je bila stvarnost Kosova. Jedan od problema je to da su neki ljudi verovatno pogrešno shvatili razmere te kampanje koja se, kampanje u pokrajini koja se u to vreme odvijala. Dakle, to se nije dešavalo u centrima gradova, ali kao što znate, na primer, za vreme operacije u Drenici (Drenice), Priština je bila sasvim mirna. Za vreme operacije u Suvoj Reci, Priština je bila sasvim

mirna. Bilo je to kao da živite u dve različite zemlje, a vi to dobro znate. Iskusiti ono što se dešavalo po selima na Kosovu i što su činile u najvećoj meri, ali ne isključivo, vaše snage i uporediti to sa relativno mirnim životom u gradovima kao što su Peć i Priština...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li sada generalizujete? Da li mislite na kompletno ruralnu sredinu ili neku pojedinačnu ruralnu sredinu?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Naravno, ja govorim o konkretnim ruralnim sredinama jer sam samo neke od njih posetio, a ne mogu ovde iznositi generalizacije. Ako želite moje mišljenje, onda moram reći da je verovatno činjenica da su područja na južnom Kosovu pretrpela više tih operacija od drugih, ali ja mogu govoriti samo o onim područjima koja sam posetio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste pomenuli Drenicu. Da li znate da je taj drenički kraj, taj drenički trougao bio glavno žarište terorističke organizacije UČK?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Znam da su takve tvrdnje iznesene. Ja ne verujem da je to opravdanje za neselektivne akcije velikih razmera koje su vaše snage preduzele.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znao da je u tom dreničkom kraju posle Drugog svetskog rata još sedam godina vojska jurila bande ovih razbijenih jedinica koje su služile u Hitlerovoj (Adolf Hitler) vojsci za vreme Drugog svetskog rata i krili se po brdima u dreničkom kraju, sedam godina posle završetka rata?

SUDIJA MEJ: U čemu je relevantnost toga?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Relevantnost je u tome što je reč o jednom žarištu koje je uvek bilo izvor destabilizacije, izvor banditizma, pljačkaša, terorizma, pa čak i između dva rata, kraljevska vojska je vijala...

SUDIJA MEJ: U redu, u redu. Možete to pitanje postaviti svedoku da vidimo da li on nešto zna o tome. Lorde Ešdaun, da li znate da je to bilo žarište banditizma?

SVEDOK EŠDAUN: Takva je tvrdnja iznesena i ja nemam razloga da u to sumnjam. Ja isto znam da su u tom području počinjeni grozni zločini nad Albancima uključujući i strašan masakr porodice koji se odigrao dok sam ja bio tamo. Ja to nisam video, ali oni su ne samo izmasakrirani, svi muškarci, žene, deca i starci nego su i grozno unakaženi tom prilikom. Ja o tome ne mogu da svedočim jer to nisam lično video svojim očima, ali drugi sigurno mogu. Međutim, ništa od toga ne menja moj iskaz, a to je da se prilikom rešavanja problema nereda i terorizma u toj zemlji, da su snage gospodina Miloševića koristile sredstva koja su bila nesrazmerna, neselektivna i koja su bila smišljena da se civilno stanovništvo istera iz svojih domova. Te su akcije, po mom mišljenju, bile takođe protivpravne, prema međunarodnom pravu. Ja isto tako mislim da je relevantno da je gospodin Milošević o tome bio obavešten na našem sastanku.

SUDIJA MEJ: Da, o tome ste nam već govorili. Samo trenutak, molim vas. Gospodine Miloševiću, molim vas da imate na umu da morate završiti u 15.30. Vi još niste postavljali pitanja o sastanku. Ukoliko želite postavljati pitanja o sastanku, ukoliko osporavate bilo koji od iskaza ovog svedoka o tom sastanku, to morate učiniti u vremenu koje vam stoji na raspolaganju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Molim da imate u vidu da najveći deo vremena troši svedok. Vrlo bi lako bilo da se vreme troši tako da dobijem odgovor na pitanje da li zna, ne zna ili zna. Jer svaki put svedok drži govor.

SUDIJA MEJ: Da, čini se da je nešto šest, pola tuceta ili nekako tako. Sve se to može gledati na razne načine, ali bolje da idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste maločas spomenuli ubistva itd. Da li vam je poznato, na primer, da je ta ista policija kojoj pripri-

sujete ubistva čak za vreme ratnog haosa pohapsila nekoliko stotina građana Jugoslavije zbog ubistava, silovanja, pljačke i tako dalje. upravo sprečavajući ta ubistva i kažnjavajući ta ubistva? Da li vam je poznato da je postojala naredba Vrhovne komande da se svaka takva ilegalna aktivnost i počinjeni zločin rigorozno kažnjava, odmah hapsi i privodi pravnim institucijama? Da li znate nešto o tome ili ne?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Znam, zato jer ste me vi obavestili da će se to dogoditi. Ja isto tako znam da ste u mnogo prilika rekli da će se nešto dogoditi, ali da se to onda nije dogodilo. Na primer, kad ste rekli da će operacije o kojima sam ja govorio prestati. Gospodine Miloševiću, bojim se da postoji veliki jaz koji su mnogi primetili, između onoga što ste vi i vaša vlada lično rekli i onoga što se zapravo dogodilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja pretpostavljam da sam ja bio nešto bolje informisan od vas, ali da predemo na drugo pitanje. Da li ste vi pored Dečana (Dečane) posetili bilo koji drugi srpski manastir? Samo recite da ili ne.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Kao što dobro znate iz mog iskaza, nisam imao vremena za to. Međutim, pobrinuo sam se da posetim Dečane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U redu. Da li ste čuli za događaje, za bar jedan ili nekoliko da je srpski manastir ili crkva ili pravoslavno groblje da su bili meta terorističkih napada?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne samo da to znam nego sam i video fotografije koje su mi pokazale srpske vlasti. To je, dakle, bilo posle tih incidenata. Ja ni na koji način nisam svojom posetom Dečanima i time što sam Dečane zatekao netaknute mislio da kažem da se to odnosi na sva druga srpska religijska, verska mesta i objekte.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate, na primer, podatak da je samo od dolaska KFOR-a (Kosovo Force) i UNMIK-a (United Nations Mission in Kosovo) tamo srušeno 108 srpskih crkava na Kosovu pod pokroviteljstvom KFOR-a? Znate?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, znam. Znam da se to dogodilo otkako je došlo do potrebne intervencije NATO-a zbog toga jer vi niste slušali upozorenja. Ja sam to već javno osudio, ali ne vidim kako je to sad relevantno za pitanja o kojima sam ja svedočio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, u vezi sa pismom koje ste mi doneli, premijera Blera. Pretpostavljam da je jasno da je svrha našeg susreta bila uručivanje pisma premijera Blera?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne. Svrha našeg susreta bila je, između ostaloga, to da se dostavi pismo premijera Blera, ja sam preuzeo tu funkciju na sebe. Međutim, svrha tog sastanka, kao što znate, bila je i to da vam ja predam moje impresije o tome što sam video da se događa i da vam isto tako prenesem upozorenja, u možda nešto oštrijem tonu od tona u kojem je napisano pismo premijera Blera, da ne smete potcenjivati odlučnost međunarodne zajednice da održi međunarodni pravni poredak i da ukoliko budete nastavili da flagrantno kršite međunarodno pravo, da će posledice neizbežno uslediti i da ste vi lično odgovorni za svaki slučaj za koji ste znali a niste ništa učinili, i da će vam se to obiti o glavu. A znali ste sve to posle moje posete.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je jasno, dakle, da sam vas primio zato što ste vi bili izaslanik britanskog premijera i donosili njegovo pismo?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja ne znam zašto ste me primili, gospodine Miloševiću. Ja sam bio zahvalan da ste me primili, ali mislim da niste mogli imati nikakve sumnje na kraju tog sastanka o tome šta je bila svrha tog sastanka. Svrha je bila da vam ja dam moje impresije i predam upozorenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pismo smo pročitali. Dali ste ga i ovde. Zabrinutost, ali da li se sećate da je suština u stvari bila u komentaru onoga što je premijer rekao, da želi da se pridruži u nastojanju da se pronade mirno rešenje, da je suština i jedne i druge strane želja i ideja, kako bih rekao ključna reč, mirno rešenje?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodin Bler mora govoriti o svom pismu i značenju pisma, ali ja mislim da vi vrlo dobro znate

šta je bio tekst tog pisma. Moj zadatak je bio da vam dam to pismo, da vam prenesem moje impresije. A kad je reč o tom pismu, to je pismo gospodina Blera, to nije moje pismo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali je bilo pismo koje ste doneli, koje sam ja pročitao pred vama, valjda predmet komentari-sanja, pa vas pitam, pošto je tada to bilo u toku upravo traženje mirnog rešenja, da li se sećate šta sam vam rekao šta smatram da je ključ koji mi predlažemo i koji je bio već napisan u dokumentima za mirno rešenje? Da li se toga sećate?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Iskreno govoreći, gospodine Miloševiću, ja se ne mogu setiti toga da ste vi te reči izrekli, ali ne mogu da isključim tu mogućnost, budući da sam i ja bio za mirno rešenje. Ali ja sam vas upozorio da se takvo mirno rešenje ne može odigrati ukoliko vi nastavite sa akcijama koje sam ja upravo video i da ćete vi svojim akcijama učiniti intervenciju NATO-a potpuno neizbežnom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Ešdaun, to je bila jedna vrlo jednostavna formula koju smo mi nudili. Rekao sam vam, dakle, što su znali naravno tada i Amerikanci koji su sa nama razgovarali o tome i svi drugi koji su učestvovali, da se mora naći političko rešenje na principu ravnopravnosti građana i ravnopravnosti nacionalnih zajednica. Znači, i jednog i drugog, i da smo zato predložili i u svemu se složili osim što je tu bilo nekih, sa našeg stanovišta, neprincipijelnih rezervi, da se ta ravnopravnost građana i ravnopravnost nacionalnih zajednica na Kosovu izrazi tako što će parlament Kosova imati dva doma, jedan Veće građana koje će se birati „jedan čovek – jedan glas“ i drugi Veće nacionalnih zajednica, u koje će svaka nacionalna zajednica delegirati po principu pariteta jedan broj svojih delegata. To je bila suština prilaza. Da li se toga sećate?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, sećam se, jer kao što ste videli, u svom izveštaju ja sam preporučio da se nastave ti pregovori prema tom mirnom rešenju. Vi ste to vrlo jasno mogli čuti u mom iskazu. Ali ja sam vas takođe upozorio da ćete vi uništiti šanse za mirno rešenje ukoliko budete nastavili da koristite preteranu silu u suprotnosti sa

međunarodnim pravom, i da ćete time intervenciju NATO-a učiniti neizbežnom i da ćete i sami možda biti optuženi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Preskočiću neka pitanja da bih nastojao da pratim vreme mada ne verujem da se možemo uklopiti za još pola sata i nešto više, ali, vi ste i u ovom pismenom, u ovoj izjavi pismenoj, a i u svedočenju ovde više puta pomenuli Ženevsku konvenciju i Protokol 2. Pre svega, da li je jasno da se Ženevska konvencija odnosi na ratne sukobe između država?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ako mi dozvolite da vam pročitam drugi Dopunski protokol, moram vam reći, gospodine Miloševiću, da ste vi pravnik a ja nisam, i da o tome moramo ostaviti da ovaj sud odluči. Međutim, ja ću vam dati, ako nemate ove neke konkretne delove tog drugog Dopunskog protokola, daću vam ih da ih pročitate.

SUDIJA MEJ: Lorde Ešdaun, možda bi bilo od veće pomoći ukoliko se budemo bavili onim što je rečeno na sastanku, a ne opštim pitanjima, a sada se bavimo samo opštim pitanjima. Šta je rečeno na sastanku?

SVEDOK EŠDAUN: Na sastanku je, koliko se ja sećam, rečeno upravo ono što sam ja već rekao u svom iskazu. Znači, ovo što je uvedeno u spis, paragraf 8(D) Statuta Međunarodnog krivičnog suda. Ja nemam ovaj dokument ovde sa sobom.

TUŽILAC NAJS: Imamo sad ovaj dokument ovde. Mogu ga raspodeliti. To je nešto duža verzija od one kopije koju je lord Ešdaun doneo jutros, ja naravno još nisam uspeo da proverim koliko stranica ima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Dozvolite, molim vas, da prvo raščistimo ove stvari, to se može podeliti naravno, ali ja gledam vreme koje mi ograničavam. Da razjasnimo jednu stvar...

SUDIJA MEJ: Da. Postavite pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: ... povezujem sa činjenicom da se Ženevska konvencija odnosi na sukobe među državama, a ne na unutrašnje

sukobe i sa činjenicom da u Drugom protokolu postoje odrednice koje se tiču unutrašnjih sukoba. I zbog toga što se ovde to veoma mnogo pominje, molim da imate u vidu stav 2.1, protokola 2 piše vrlo jasno „Ovaj protokol se ne primenjuje na situacije unutrašnjih nemira i napetost kao što su nemiri, sporadični činovi nasilja i druga dela slične prirode koja nisu oružani sukobi“. Ovo je važno...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, ništa od ovoga ne tiče se iskaza ovog svedoka. Vi te tvrdnje možete nama izneti kad za to dođe vreme. To su pravna pitanja, naravno. Međutim, iskaz ovog svedoka sa tim nema veze.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Zbog toga što je svedok bezbroj puta ukazao na to, a ovo što dalje piše je još jasnije, jer to je jedan minut pa molim da mi dozvolite da to raščistimo, član 3 glasi: „Ni na jednu odredbu ovog protokola ne može se pozivati a da to bude na štetu suverenosti države ili odgovornosti vlade da svim zakonitim sredstvima održava ili ponovno uspostavi pravni poredak ili da brani nacionalno jedinstvo i teritorijalnu celovitost države.“ I sledeći stav kaže, samo da završim: „Ni na jednu odredbu ovog protokola ne može se pozivati kao na opravdanje za direktno ili indirektno mešanje iz bilo kojeg razloga u oružani sukob ili u unutrašnje ili spoljne poslove visoke strane ugovornice na čijem je području taj sukob izbio.“ Prema tome, ovaj protokol, pa dozvolite da postavim pitanje, jer ja čitam...

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, mi smo vam dozvolili da to pročitate, ali to je potpuno irelevantno. To je jedno čisto pravno pitanje. Vi možete o tome iznositi svoje argumente, no u svakom slučaju, ovaj svedok govorio je o jednom različitom dokumentu kojeg imate pred sobom. Takođe, ukoliko mu želite postaviti pitanja o tome šta je rečeno na tom sastanku, to naravno možete učiniti, ali nema nikakvog smisla da se vreme troši na pravna pitanja sada. Doći će faza postupka kada ćete o tome moći da iznosite argumente. I da li imate pitanje za svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To je zbog toga što je svedok ukazivao na Drugi protokol, a ja vam čitam Drugi protokol koji govori sasvim suprotno.

SUDIJA MEJ: Dobro. U redu. Hajde da se onda time pozabavimo. Hajde da postavimo to pitanje lordu Ešdaunu. Samo trenutak, jeste li vi govorili o Drugom dopunskom protokolu?

SVEDOK EŠDAUN: Ne, časni Sude. Ja sam u svojoj izjavi jasno dao do znanja. Nastojao sam da proverim koji sam to tačno dokument ostavio gospodinu Miloševiću, to nije bio Drugi protokol, iako moram usput primetiti, i to je nešto o čemu ja ne mogu mnogo da govorim, citat koji je pročitao gospodin Milošević je pažljivo zaobišao prvi deo prvog člana koji definiše ovaj sukob.

SUDIJA ROBINSON: Upravo zato sada ne treba da ulazimo u taj argument. To je jedno pravno pitanje.

SVEDOK EŠDAUN: Ali dozvolite mi, mogu li Sudu pomoći ovako? Dokument koji sam ja ostavio kod gospodina Miloševića, odnosno o kojem se govorilo sa gospodinom Miloševićem nije Drugi Dopunski protokol. To je bio Statut Međunarodnog krivičnog suda i ako se dobro sećam, Međunarodni krivični sud je ustanovio da je sukob koji je postojao na Kosovu pre nego što sam ja posetio Kosovo odgovarao odredbama tog statuta. I ono što sam ja pročitao gospodinu Miloševiću, onaj član koji sam citirao, član 8. kaže sledeće: „Za svrhe ovog Statuta ratni zločini znače teška kršenja Ženevskih konvencija, to jest bilo koje od sledećih dela počinjeno nad osobama ili imovinom zaštićenim relevantnim odredbama Ženevskih konvencija“, i zatim se tu navode u potparagrafima, izvinjavam se prevođiocima, zatim se tu navodi u potparagrafu 4: „razaranja i oduzimanje imovine velikih razmera koje nije opravdano vojnom potrebom a sprovedeno je na protivpravan i bezobziran način“.

SUDIJA ROBINSON: Ono što je ovde značajno je više činjenica da ste skrenuli gospodina Miloševića na taj dokument nego neko kon-

kretno pravno tumačenje tog dokumenta, jer pravno tumačenje ovog dokumenta nije pitanje kojim ćemo se baviti u ovom trenutku. Ja mislim da samo gubimo vreme ukoliko budemo i dalje govorili o tom pravnom pitanju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, svedok je maločas rekao da nije pominjao Protokol 2, a evo u ovom tekstu njegove izjave piše „Očigledno nesrazmerna upotreba sile i što je u suprotnosti sa Ženevskom konvencijom iz 1977. godine i Protokolom 2“. To piše u njegovoj izjavi. Govori...

SUDIJA MEJ: Vi ste već to istakli i onda je vama rečeno koja je relevantnost svega ovoga za ovaj deo suđenja. Ako imate pitanja o ovoj temi, o tome šta je vama svedok rekao, treba onda to njemu da predložite, a ne da se bavite raspravama o pravnim pitanjima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To jeste relevantno, s obzirom da treba ukazati na pravni karakter sukoba, dakle, sukoba legitimnih organa sa legalnim autoritetima...

SUDIJA MEJ: Ne. Mi smatramo da to nije relevantno u odnosu na ovog svedoka i nema svrhe da se dalje nastavi rasprava o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mislim da ne treba da mi isključujete mikrofonski čak i za vreme unakrsnog ispitivanja, gospodine Mej (May).

SUDIJA MEJ: Biće isključen ako nastavite da postavljate irelevantna pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Inače, što se tiče zločina u unutrašnjim sukobima, upravo taj Drugi protokol u članu 6 ukazuje na nadležnost nacionalnih sudova, što smo i činili...

SUDIJA MEJ: Ne, ne. Molim vas, dajte sledeće pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Imate li neko objašnjenje, na primer, za događaje koji su sad u Makedoniji, da makedonska vojska upotrebljava avione, helikoptere, tešku artiljeriju i tenkove protiv albanskih terorista, pa još niko nije sukob okvalifikovao kao ratni sukob ili neko zapretio bombardovanjem i agresijom? Da li...

SUDIJA MEJ: Ovo nije relevantno za svedočenje ovog svedoka. Primećio sam da niste osporili ništa od onoga što je rečeno na sastanku, tako da mi onda možemo da pretpostavimo da se taj deo ne osporava.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, dobili smo, imamo sada na raspolaganju širi izvod iz dnevnika koji se odnosi na tu temu.

SUDIJA MEJ: U redu, možete to brzo podeliti stranama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Molim vas, to što tužilac prekida moje ispitivanje...

sekretar: Rimski Statut (Rome Statute) Međunarodnog krivičnog suda (ICC, International Criminal Court) ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, samo trenutak, molim da brzo sada uradimo to.

sekretar: Statut Međunarodnog krivičnog suda će biti dokazni predmet broj 79, a dnevnik će biti dokazni predmet Tužilaštva broj 80.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, mogu li da nastavim?

SUDIJA MEJ: Da, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U svom navodu o ovome što sam ja imao, to je na strani 8 izjave od 18. oktobra 2000. godine, paragraf 8.3, vi iznosite svoj stav o nezavisnosti Kosova kao dugoročni cilj, a po 5.1 i 5.2 se zalažete za upotrebu vazdušne sile protiv vojske Jugoslavije na Kosovu. Moje pitanje, moje pitanje glasi da li...

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Časni Sude, ja se izvinjavam gospodinu Miloševiću zato što mi treba još malo vremena. Želim samo da znam tačno na koji on dokument misli. Da li je to možda moj izveštaj o poseti Kosovu?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne mogu sada da se snađem u ovim velikim gomilama hartije, ali možete proveriti to, možete proveriti naknadno.

SUDIJA MEJ: Mislim da je to izjava svedoka od 18. oktobra, izjava svedoka za Sud. Imate li taj dokument, lorde Ešdaun?

SVEDOK EŠDAUN: Bojim se da sam negde zaturio svoju kopiju.

SUDIJA MEJ: Dobićete kopiju za trenutak. Nastavite, izvolite, ali samo kažite svedoku tačno odakle citirate kako bi on mogao da nađe to mesto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Na strani 8, izjave od 18. oktobra 2000. godine pod paragrafom 8.3, govorite o nezavisnosti Kosova kao dugoročnom cilju, a pod paragrafom 5.1 i 5.2, zalaganje za upotrebu vazdušne sile protiv Vojske Jugoslavije na Kosovu.

SVEDOK EŠDAUN: Izvinjavam se, časni Sude, možda bi mogao poslužitelj da mi pomogne da nađem taj dokument, ja nemam stranu 8, a ne želim da gubim vreme Suda.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Mislim da je to onaj dokument koji ima naslov „Izveštaj o poseti Kosovu od 26. do 29. septembra“.

SVEDOK EŠDAUN: Da, da. Imam, imam to. Gospodine Miloševiću, kažite mi tačno gde želite da pogledam taj dokument.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kao što sam malopre rekao, vi znate vaš stav, da ste se zalagali za bombardovanje Jugoslavije, da li je to tačno?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Apsolutno ne, gospodine Miloševiću, kao što vi odlično znate. Ja sam vam rekao, moj razgovor sa vama je bio radi toga da vas upozorim da ako nastavite da radite to što ste radili, da je intervencija NATO-a neminovna, a ja sam se trudio da se izbegne ta intervencija. To je bila svrha našeg razgovora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A vi ste čak za tu intervenciju NATO-a rekli da je legalna i da nije prekršila povelju Ujedinjenih nacija (Charter of United Nations), sada kada sam vas ja pitao danas?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja sam komentarisao o jednom događaju koji se desio znatno posle toga, a vi tvrdite da sam ja došao kod vas sa predlogom da se bombarduje Kosovo. To ni na koji način nije bila svrha mog sastanka sa vama niti je to bilo sadržano u mom izveštaju. Ja sam došao da vas upozorim, da biste izbegli taj ishod. Rekao sam da, ako nastavite, to bi bilo neminovni rezultat, a ja sam pokušavao da to izbegnem.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste videli šta smo mi radili, čak nekoliko meseci posle tog vašeg sastanka kod mene, iz citata koji sam vam dao, o vašem sopstvenom ministru spoljnih poslova Robinu Kuku i drugim učesnicima tog sastanka. Niste mi odgovorili na pitanje o vašem stavu o nezavisnosti Kosova?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja sam izrazio mišljenje da bi na kraju dugoročna nezavisnost Kosova verovatno bila ishod, i ja sam to ispoljio tačno onako kako je to izraženo u ovom izveštaju. Međutim, gospodine Miloševiću, moje mišljenje o ishodu, o konačnom statusu Kosova nema nikakve veze sa događajima koje sam ja video tokom ovog mog puta.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To što vi govorite o nezavisnosti Kosova, kad to kažete, imate u vidu da je, dakle, posle i ove optužnice koja je iz maja 1999. godine, kada je prekinut rat, kada je G7 poslala, G8 poslala Ahtisarija (Marti Ahtisari) i Černomirdina (Viktor Chernomyrdin) u Beograd, a posle toga Rezolucija Ujedinjenih nacija doneta, da se tu garantuje suverenitet i teritorijalni integritet Jugoslavije i da je to uslov bio prekida rata o kome je postignuta saglasnost?

SUDIJA MEJ: Ovo je znatno izvan svedočenja koje je dao ovaj svedok. Možete mu postavljati pitanja o izveštaju, naravno, ali ništa više od toga.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Možda bi pomoglo Sudu, a možda i gospodinu Miloševiću ako ja nešto citiram iz izveštaja. Ja nisam preporučio nezavisnost za Kosovo, ali sam rekao „da ne možemo da isključimo tu mogućnost kao dugoročni ishod, čak iako ne možemo da predvidimo okolnosti u kojima bi to bilo mudro ili bezbedno“. Međutim, niko nije rekao kakav bi bio dugoročni status za Kosovo, ali je to bilo nešto što niko nije isključio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali zar vam se ne čini da se ne može praviti nikakav dugoročni status za Kosovo koji je suprotan uslovima prekida rata koji su garantovali suverenitet i teritorijalni integritet Jugoslavije?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, to možda i jeste, a možda i nije tačan opis ishoda ovog događaja, ali realnost je to da je to mišljenje koje sam ja izrazio svojoj vladi i koliko sam ja shvatio, to je i danas osnovni stav međunarodne zajednice. Mi nismo još rešili dugoročni status Kosova. Međutim, to nije relevantno u odnosu na ovo svedočenje zbog koga sam ja sada ovde.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ako se poštuje integritet i suverenitet Jugoslavije, šta vi ima da rešavate status Kosova? Zašto biste vi rešavali status Kosova?

SUDIJA MEJ: To je hipotetičko pitanje koje nema veze sa svedočenjem ovog svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: To nije hipotetičko pitanje, gospodine Mej, jer ja sam postavio pitanje u kom svojstvu bi oni trebalo da rešavaju status Kosova, ako je garantovan suverenitet i teritorijalni integritet Jugoslavije u uslovima prekida rata i Rezoluciji 1244 Saveta bezbednosti.

SVEDOK EŠDAUN: A pitanje za mene? Da li je to pitanje za mene?

SUDIJA MEJ: Ne, to nije bilo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U redu. Vrlo dobro. Moram da požurim sa svojim pitanjem. Moram da požurim sa ovim pitanjima. Pomenuli ste da ste bili 1992. godine prvi put u Bosni i Hercegovini. Da li se sećate događaja iz tog vremena, kada je jedna britanska televizijska ekipa napravila jedan lažni film o nekakvom koncentracionom logoru koji je bio sniman iznutra, iz skladišta kroz bodljikavu žicu da...

SUDIJA MEJ: Ovo je u stvari događaj iz Prijedora, zar ne?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Znam da je gospodin Ešdaun tada posle tih lažnih slika na britanskoj televiziji tražio da britanska vlada bombarduje bosanske Srbe. Je li tako bilo ili ne?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne. Ja sam preporučio da dođe do međunarodne intervencije što pre, da bi se sprečili zločini koji su se činili sa obe strane i da bi se ovaj sukob sprečio. Moram da kažem, gospodine Miloševiću, da je ta preporuka poslušana, mnoge desetine hiljada života, uključujući i živote i kuće na hiljade Srba bi bili spaseni. I ako mogu isto tako da kažem da su posledice vaših dela tada i u kasnijim operacijama dovele do situacije da su tri četvrtine miliona Srba napustili svoje kuće...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, vreme prolazi, vi ste uglavnom iskoristili svoje vreme...

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja nisam uveo ovu temu, vi ste.

SUDIJA MEJ: U redu, dozvolite optuženom da postavlja pitanja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko bi tek života bilo spaseno da je prihvaćen na primer Vens–Ovenov plan (Vance-Owen plan) 1993. godine 1. maja u Atini (Athens)?

SUDIJA MEJ: Mi smo se sada jako udaljili od svedočenja ovog svedoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi ste počeli svedočenje ovde sa nekakvim jelovnikom sa večere sa Franjom Tuđmanom. Nisam dobro razumeo kakve veze to ima sa ovim suđenjem i šta se mene tiče vaša večera sa Franjom Tuđmanom?

SUDIJA MEJ: To je nešto o čemu će blagovremeno da odlučuje Pretnosno veće, o tome da li je to relevantno ili nije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali to je bilo već 1995. godine, što ne treba ni pitati jer to piše, tamo 1995. godine već u jesen je zaključen Dejtonski sporazum. Dakle, čak i Tuđman je u to vreme bio načisto s tim u kom će pravcu ići rešenje, tako da ja ne razumem šta je u stvari bio predmet vašeg razgovora. Prvo, da bih skratio stvar, na kom ste jeziku razgovarali?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Na engleskom, ako se sećam. Ali gospodine Miloševiću, ja sam o tome već svedočio i to stoji i mogu da odgovorim na pitanja u vezi s tim, ali vi ni u jednom trenutku niste opovrgnuli pojedinosti i detalje o operacijama koje sam ja ovde pružio i koje sam video 28. i 27. septembra.

SUDIJA MEJ: Lorde Ešdaun, morate stati.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je pitanje upravo vezano za to da je taj navodni razgovor s Tuđmanom tada upotrebljen u javnosti kao postojanje nekog dogovora o podeli između Beograda i Zagreba, o podeli Bosne i Hercegovine, što nikad nije bio dogovor i da je to bilo maltene opravdanje za zločin koji je Hrvatska počinila kada je te godine napravila jedan od najvećih masakara i etničkih čišćenja u Krajini. Da li se toga sećate?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Sećam se mnogih spekulacija, i da, to jeste takav slučaj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Postojale su glasine da je i bilo potpuno poznato da je to bila operacija koja je bila pokrivena i u kojoj je učestvovala i ona američka kompanija „NBRI“ i da su masovni zločini počinjeni protiv Srba.

SUDIJA MEJ: Koje je pitanje za svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitanje je bilo kako je mogao jedan razgovor sa Tuđmanom za vreme večere da se upotrebi kao navodni dokaz za postojanje nekog dogovora o podeli Bosne između Srbije i Hrvatske, pogotovo kada se znalo da još tri godine pre toga, tri godine, znači 1992. godine kad je formirana Jugoslavija...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, mi ovde samo tračimo vreme. Svedok ne može da vam kaže šta su drugi mislili o tome razgovoru. To mogu da kažu ti drugi. On samo može da svedoči o samom razgovoru.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Meni je jasno. Da li ste vi u proleće 1999. godine u vreme NATO agresije javno rekli da imate, da imate dokaze o srpskim ratnim zločinima na Kosovu? Video sam ovde jedan film gde razgovarate sa grupom izbeglica na Kosovu. Da li su to ti vaši dokazi, to što smo ovde videli?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja nisam video taj film, ne znam da on postoji, ali dokazi koje ja imam o zločinima koji krše međunarodno pravo su dokazi koje sam predočio ovom sudu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Videli smo te dokaze, vaš razgovor sa nekoliko žena i dece, to smo videli?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, dokazi koje sam ja prezentirao ovom sudu su kompletni dokazi. To su dokazi o vašem oružju, o vašim topovima, o vašoj artiljeriji, vašim tenkovima koji sa razdaljine od 10 kilometara neselektivno gađaju sela i proteruju civilno stanovništvo, pale njihove kuće i pljačkaju. To je dokaz i ono što sam ja video u tom periodu, o čemu sam svedočio pred sudom, to su dokazi o tome da sam vas upozorio i dokazi koji idu u prilog stavu da ako nastavite tako, biće nemoguće, a da međunarodna zajednica ne interveniše. Sve to sačinjava te dokaze.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Ešdaun, da li je uobičajeno da lider jedne male opozicione partije poseti desetak puta

region u kome se ratuje na neki način u ime vlade? Da li je to uobičajeno u Velikoj Britaniji?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja mislim da to nije uobičajeno, ja sam to uradio kao vođa jedne stranke, na sopstvenu inicijativu, da vidim šta se dešava. Nisam napravio posetu kao izaslanik niti u ime britanske vlade, ali ja sam smatrao, u svakom slučaju da kad se vratim, da tadašnjem premijeru bez obzira iz koje je stranke, treba da podnesem izveštaj o tome.

SUDIJA ROBINSON: Kako je došlo do toga da nosite pismo premijera?

SVEDOK EŠDAUN: Ovom prilikom premijer je znao i bilo je poznato javnosti da se ja spremam da idem tamo i on me je zamolio da ja ponesem to pismo. Ja sam tu bio kao neki njegov poštar.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se to može možda tumačiti kao jedan dupli metod u vezi sa odnosom prema Jugoslaviji? A da obrazložim šta pitam, imam ovde na primer „Observer“ (Observer) iz 2000. godine, 28. maja, koji kaže: „Torijevska spoljna politika je zapalila balkanski rat. Britanija je imala svoju sopstvenu inostranu politiku tako što je odobrila prodaju vojne opreme vredne više miliona funti bivšoj jugoslovenskoj republici, samo nekoliko dana pre nego što je izbio krvavi balkanski rat. To se dogodilo samo osam dana pre nego što je Slovenija postala prva oblast koja se otepecila od ujedinjene Jugoslavije.“ O tome je pisala i engleska štampa.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, možda će vam pomoći. Ja sam uvek smatrao da ste vi jako dobro obavestena osoba, ali čini mi se da ste vi površno shvatili situaciju. Ja sam bio političar opozicije i činjenica da sam ja pokrenuo pitanje Bosne, naročito Bosne, a kasnije i Kosova je bilo nešto što u to vreme nije bilo popularno. Meni su u Donjem domu (House of Commons) rekli da ću tim, ućutkivali su me. Nekoliko puta me je lično premijer uvredio. Ako vi tvrdite da sam ja na neki način bio instrument britanske vlade, ja onda pretpostavljam da vi ne znate mnogo o politici u mojoj zemlji zato što je to smešan stav, a to je nešto što bi svaki najobičniji posmatrač znao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste izjavili, mislim da je to bilo u „Gardijanu“ (Guardian) negde u junu 1998. godine da je Balkan bio miran samo pod kontrolom upravo velikih sila, otomanskim, austrougarskim i komunističkim. Toga se sećate, pretpostavljam.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Na žalost, to je uvek bio moj stav, a ja se nadam da ćemo ući u jedan različit period kada će Balkan da se sastoji od zemalja koje su miroljubivi susedi i koje same vode svoje poslove.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li znate da se Srbija digla protiv Otomanske imperije u 19. veku, da je ustanak protiv Turaka bio 1804. godine?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, ja nisam toliko veliki stručnjak u istoriji vaše zemlje kao što ste vi, ali poznat mi je opšti istorijski splet događaja u vašoj zemlji. Ali mi samo kažite koja je svrha, poenta vašeg pitanja?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Svrha je vrlo jasna, jer ako političar britanski koji smatra da je mir na Balkanu moguć samo pod upravom velikih sila ide na primer sad da bude predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, da li to znači doslednost u ideji okupacionog prisustva koji u kontinuitetu postoji još od Austro-Ugarske (Austro-Hungary) na tim prostorima, i da li to ukazuje na ideju o motivima nastojanja porobljavanja Jugoslavije?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gospodine Miloševiću, uz dužno poštovanje, ja sam čuo najfantastičnije teorije o zaveri od vas, ali mislim da ova prevazilazi sve druge. Da vas samo podsetim da sve prethodne jugoslovenske zemlje, one koje su napustile Jugoslaviju za vreme vaše Jugoslavije, žele da se priključe Evropi svojom slobodnom voljom i onda to diktira nekakvu vrstu strukture koju smo mi u Evropi koristili i uživali kao alternativu od rata. I to je nešto što bismo mi želeli da vidimo i u vašem slučaju. Ideja da postoji nekakva zavera hegemonije zapadnih zemalja je toliko nezamisliva da nema svrhe o tome da se govori.

SUDIJA MEJ: Možda bismo mogli da završimo ovu političku raspravu. Imate još par minuta da postavite pitanja koja su relevantna za optužnicu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Još nekoliko pitanja, ne znam zašto sad da prekinete ovo ispitivanje.

SUDIJA MEJ: Postavite ta pitanja, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U funkciji toga, dakle, kao što se pominje mirno rešenje, zar nije i predlog iz Rambujea (Rambouillet) koji je podrazumevao okupaciju Jugoslavije dosledan sa ovim što maločas tvrdim i što vi govorite uostalom da je mir samo pod okupacijom moguć na Balkanu?

SUDIJA MEJ: Lorde Ešdaun, da li imate neposredno saznanje o ovoj temi ili imate samo mišljenje?

SVEDOK EŠDAUN: Ne, časni Sude.

SUDIJA MEJ: U redu, da li imate još neko relevantno pitanje ili ćemo ovim da završimo ovo unakrsno ispitivanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja mislim da je relevantno pitanje da li je ta teza koja možda nije samo teza gospodina Ešdauna, već možda proširena teza o Balkanu pod okupacijom objašnjenje onog takozvanog sporazuma iz Rambujea koji je predviđao okupaciju Jugoslavije i koji je postavio ultimatum Jugoslaviji da prihvati okupaciju da bi izbegla rat.

SUDIJA MEJ: To nije pitanje za ovog svedoka. On nije došao ovde da zbog toga svedoči i to nije ni učinio. Ako želite da se bavite tim pitanjem, onda to treba učiniti sa svedokom koji o tome može da svedoči. Vi ste već imali svoj sat i ovim završavamo vaše unakrsno ispitivanje. Gospodine Kej (Kay), izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ovo nije prvi put da mi prekidate ispitivanje, pa me to ni najmanje ne pogađa.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Kej.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Lorde Ešdaun, želim da se bavim nekim pojedinostima o vašoj poseti od 23. juna 1998. godine, kada ste bili na albanskoj strani granice. Rekli ste u svom svedočenju da ste tog dana videli oružje na albanskoj strani, a bili ste u pratnji nekoga ko je bio pripadnik albanske policije?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Prema mom shvatanju, on je bio pripadnik albanske policije.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da li je nosio uniformu?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Uh, uh, gospodine Kej. Mislim da nije.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ako vam to može biti od pomoći, znam da ste ovome sudu dali jednu izjavu 18. oktobra 2000. godine. Ja ne znam da li vi, časni Sude, imate kopiju toga, možda bi Tužilaštvo bilo dovoljno ljubazno da vam da kopiju te izjave, sudijama i lordu Ešdaunu. Pretpostavljam da ste vi tu izjavu sačinili na osnovu sopstvenih izvora.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, pretpostavljam. Da, imam.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Gledam sada stranicu broj 2 izjave, u sredini.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: A, da. Vidim o čemu govorite. Da. Dakle, mogu vam onda samo reći da sam se krivo setio. Ako sam ja u ovoj izjavi rekao da mislim da je gospodin Čengi (Milaim Cengi) bio obučen u uniformu sa oznakama albanske policije, onda mogu samo reći da mora da je bilo tako.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Želeo bih sada da se zaustavim na tome i na toj vašoj poseti. Ovaj pasus izjave spominje takođe jednu raniju izjavu koju ste vi dali Tužilaštvu ovog suda. Datum koji nas za-

nima je 23. jun 1998. godine, ovo je informacija za potrebe Suda. Vi ste, znači, sa albanske strane granice spomenuli da je taj čovek bio šef ili načelnik policije, to ste rekli u svojoj izjavi.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da. Mislim da je on to bio, iako ne mogu biti apsolutno siguran. Bilo je to jedno malo područje i pomalo haotično, i ako se dobro sećam, meni je rečeno da je on bio načelnik policije. Međutim, to bi onda značilo načelnik policije jedne veoma male policijske stanice u tom kraju, u Bajram Curiju.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Vi znači niste sigurni da li je on bio pripadnik pogranične policije ili redovne policije ili specijalne policije?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Pa ja bih samo želeo da skrenem vašu pažnju na izraze koje stalno koristim, a to je „ja verujem“, „mislim da je“, „smatram da je“ i tako dalje.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači, vi niste bili sasvim sigurni kakvu je on tu tačno igrao ulogu kao policajac?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Mislim, kao što sam već rekao, da nisam bio siguran koje su to njegove dužnosti, ali sam apsolutno siguran da, bez obzira na to kakve su bile njegove dužnosti na papiru, on nije imao ni ljudstvo, ni materijal, znači vozila, radio stanice i druge stvari da bi te dužnosti mogao efikasno da obavlja.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Vi ste tu osobu sreli u Tirani?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne, ne. Ovo ne treba mešati sa gospodinom Neritanom Čekuom (Nerithan Ceku), koji je tada po mom mišljenju bio ili je ranije bio ministar unutrašnjih poslova. On je organizovao tu posetu na osnovu mog zahteva i njega su meni, njega mi je spomenuo i predstavio lokalni načelnik policije Milaim Čengi.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači vi ste tog čoveka sreli negde u blizini granice?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: U mestu Bajram Curi.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I vi smatrate da je on nosio nekakav pištolj? Koliko možete da se setite.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Izvinjavam se. To je bilo pre izvesnog vremena, i ne mogu se tačno setiti.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da, to stoji i u vašoj izjavi. Sa njim su bili i drugi policajci?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne tom prilikom. Bilo je nekih drugih policajaca u policijskoj stanici. Tamo su bila možda dvojica ili trojica, ali on je bio onaj koji je pošao sa mnom. Kasnije sam saznao da je njega gospodin Neritan Čeku zamolio da bude moj vodič i telohranitelj, budući da se radilo o opasnom kraju i ja sam insistirao, suprotno preporukama gospodina Čekua, da umesto samo da tamo odem i odmah se vratim istog dana, da provedem bar 24 sata u tom području.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Kad u izjavi kažete da je gospodin Čengi bio u pratnji drugih pripadnika albanske pogranične policije, da li je to onda bila grupa sa kojom ste vi obojica bili?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: To je bila grupa koja je sa njim bila u policijskoj stanici. Ali kad smo otišli do same granice, mislim da je to bilo sa posmatračima Evropske unije u njihovom „land roveru“, on nam se pridružio kao neka vrsta mog telohranitelja.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Rekli ste da se radilo o području u kojem je vladalo bezakonje. Da li je bilo još nekih policajaca osim ovih koje ste opisali?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Gotovo nijednog drugog. Da vam dam jedan primer. Dok su se krijumčari oružja uokolo vozili u džipovima i kamionima, policija je na raspolaganju imala samo jedno pokvareno jugoslovensko vozilo koje nije moglo ni do kraja grada da dođe. Oni nisu imali nikakvu radio stanicu, a nastojali su da kontrolišu sektor granice od nekih 30 ili 40 milja, a da ih nije bilo više od osam do deset.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Sažetak onog što ste vi rekli je to da je izgledalo da su pripadnici OVK koristili taj granični prelaz kao granični prelaz za šoping, kako bi otišli u nabavku oružja?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Želeo bih se na tome malo zaustaviti. Vi ste u toj izjavi rekli da ste videli kamion natovaren oružjem. Prvo, možete li nam opisati taj kamion?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Pa zapravo ne mogu. Inače, znate, kamioni u tom delu sveta su neverovatno loši. Kamion o kojem je reč, koliko se ja sećam, bio je ravan, nije izgledao kao vojno vozilo i kretao se putem sa velikim rupama, makadamskim putem na kojem je bilo velikih uspona. Na tom je kamionu bila cirada. Kad smo mi prolazili, vetar je podignuo ciradu i ja sam unutra video kutije koje sam prepoznao kao kutije koje sadrže malokalibarsko oružje. Taj je kamion bio teško natovaren. Ja vam ne mogu reći ko ga je vozio.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: U kom smeru je išao kamion?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Od Bajram Curija prema Tropolju (Trepoje).

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači prema Kosovu?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, prema kosovskoj granici, prema Tropolju. Možda bi trebalo da objasnim da tim područjem dominira klan Beriša kojem pripada i Salji Beriša, bivši albanski premijer, i on je tamo imao jednu, da, znam, moram govoriti sporije. Dakle, on je tamo imao jedno manje „poljoprivredno imanje“, a u tom delu Albanije kad kažete „manje poljoprivredno imanje“ onda zapravo govorite o omanjoj tvrđavi. I tada se naširoko govorilo, a ja to ne mogu ni da potvrdim ni da negiram, da je tamo bio centar međunarodnog krijumčarenja oružja i da je, dakle, to bilo tu, i oko tog poljoprivrednog imanja, a pogotovo u blizini sela Tropolja gde je išao kamion.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači, to nije bio vojni kamion nego privatni kamion?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Spomenuli ste takođe i džipove sa pogonom na četiri točka?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Pa ako odete u sam Bajram Curi, tamo ćete zateći razne vrste vozila i razne vrste neobičnih karaktera.

Bilo je to nešto kao grad sa Divljeg zapada. Ja, koliko se sećam, nisam video te kamione sa pogonom na četiri točaka da su išli istim putem kao i mi, ali nema sumnje da su mogli.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Isto tako pretpostavljam na osnovu onoga što ste videli tada, da područje gde su se vodile borbe nije bilo na albanskoj strani nego na Kosovu?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I to vas je dovelo do zaključka da to oružje ide u kosovski sukob?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Kad ste govorili o oružju koje se nalazilo na kamionu rekli ste da ste prepoznali nekakve kutije koje sadrže malokalibarsko naoružanje. Da li pri tome mislite na lično naoružanje?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da. Otišli smo u selo Tropolje i videli smo tamo više ljudi kako čiste oružje, kako rukuju oružjem. Video sam i neke ljude kako teško natovareni idu visoko uz brdo u planinu visoku 6.000 stopa, a promatrači Evropske Unije su rekli da se ponekad tamo kreću i karavani konja ili magaraca. Moja pretpostavka je da je verovatno najveći pojedinačni komad oružja koji su oni tako mogli prevesti bio mitraljez. Sve drugo nije moglo ići tim smerom.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: A sve je išlo u smeru Kosova?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I vi ste tada zaključili, vaš zaključak je bio da je to bilo u skladu sa atmosferom tog mesta gde ste bili, da sve to oružje ide za OVK?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: O tome nemam nikakve sumnje.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: To oružje sigurno nije išlo Srbima?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Sigurno nije.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Policajac koji se tamo nalazio sa vama, on nije zaustavio taj kamion?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: On nije mogao da ga zaustavi. On nije imao vojne i policijske resurse da učini nešto tako. Mi smo otišli u Tropolje i ja se sećam da sam rekao „Ovo oružje ide za OVK, zar ne?“, a on je slegnuo ramenima, što je trebalo da znači da to sigurno ide Albancima.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I bilo je sasvim jasno da to neće biti sprečeno?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja mislim da za to ne treba da krivite policiju. Ja mislim da su oni imali neverovatno male resurse i da je bilo sasvim jasno da oni nisu mogli učiniti ništa značajno u jednom području gde je vladalo bezakonje i gde se zakoni policije nisu primenjivali na kriminalce. Oni nisu imali resurse da se nose sa tim problemom.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Sastav stanovništva u tom delu, tamo su bili znači Albanci i kosovski Albanci?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Najveći deo su bili Albanci. Bilo je i drugih o čijem poreklu ne bih želeo da nagađam ali najveća većina stanovništva Bajram Curija bili su Albanci. Nije tamo bilo mnogo zapadnih promatrača. I moram vam reći da postoji izvesna napetost između Albanaca i kosovskih Albanaca, nije da se oni baš previše vole i zato su izbeglice sa Kosova, kosovski Albanci koji su bili smešteni u toj maloj zajednici, oni tamo nisu bili baš sasvim dobrodošli.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači, vi ne znate šta su tačno bile te grupe koje su išle prema Kosovu natovarene oružjem. Jeste li bili u stanju da utvrdite da li su to bili Albanci ili albanski Kosovari?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja mislim da se radilo o mešavini kosovskih Albanaca koji su dugo vremena bili izloženi represiji, lokalnih Albanaca i verovatno pripadnika albanske dijaspore, a verovatno je bilo i drugih plaćenika.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Upravo sam to mislio spomenuti jer vi ste spomenuli ljude spolja, neke ljude koji nisu bili odatle, a to je spomenuto kao jedno od spornih pitanja u ovom predmetu. Znači, grupe koje su došle iz drugih oblasti, ne iz Albanije i sa Kosova. Jeste li tamo videli neke muslimanske grupe?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ovde mogu samo da nagađam. Ja pretpostavljam da je to bilo tako, imajući u vidu da su ti ljudi govorili više jezika, ali ja ne mogu da identifikujem neku konkretnu grupu ili naciju.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Želeo bih sada da nastavim...

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ali samo trenutak, ukoliko ste želeli da kažete, da pitate da li je tamo bilo Arapa, moram jasno da kažem da tamo nisam video nijednog.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači, najbolje što vi možete reći je da je tamo bilo ljudi sa svih strana sveta?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Najbolje što ja mogu reći jeste da je tamo bilo kosovskih Albanaca, Albanaca ili pripadnika albanske dijaspore. To je moj najbolji sud o tim ljudima.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Kutije koje ste videli na tom vozilu, je li to bila nova kutija, jeste li mogli zaključiti nešto o tome?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja mislim da zaista ne mogu o tome da iznesem komentar. Koliko se ja sećam, ta je kutija bila u prilično dobrom stanju. Međutim, ukoliko se vozite u kamionu u severnoj Albaniji, nešto što na početku puta bude nova kutija, na kraju puta može izgledati prilično loše.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Radi se o jednom detalju koji će možda biti važan, znači, radi se o kvalitetu oružja. Sada bih želeo da pređem na drugu temu. Časni Sude, to je strana broj 4, te iste izjave. Paragraf pri vrhu na strani 4 spominje mesto gde ste otišli i na kojem je došlo do pogubljenja nekih Srba, iako vi niste videli leševe?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Video sam mesto za koje se tvrdilo da je mesto pogubljenja. Svi dokazi koje sam tamo našao su u skladu sa tom tvrdnjom.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Vi ste tada tamo bili sa ekipom „Bi-Bi-Si“ (BBC), je li tako?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, i sa britanskim ambasadorom, vojnim atašekom britanske ambasade i mojim ličnim asistentom, gospodinim Rodžerom Laurijem (Rodger Lowry).

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da, ali mene zanima samo ekipa BBC-ja. Pretpostavljam da su oni snimili taj lokalitet?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Jesu, a to je snimio i gospodin Rodžer Lauri, on je takođe nosio malu video kameru. On je zabeležio taj incident i te trake su predate ovom sudu zajedno sa mojim iskazom.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Vama je rečeno da se radilo o Srbima. Možemo li, znači, zaključiti da je to bilo pitanje za koje su se ljudi bili zainteresovali, koje je bilo dobro pogledano, proučavano?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne. To je bilo jedno udaljeno područje. Ja mislim da, ukoliko želite da nagađate o tome kako je došlo do tih pogubljenja, mogu vam reći da o tome ne mogu da nagađam.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Dakle, nije sasvim jasan taj lokalitet?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, to nije baš sasvim jasno zato jer se to jednostavno nalazi usred jedne njive, daleko od bilo kojeg naseljenog mesta. Stav vojnog atašea pukovnika Kroslanda (John Crossland) koji je bio sa mnom jeste da se tu radilo o taocima koje je odvela neka grupa OVK. Ta se grupa zatim našla napadnuta od strane srpskih, odnosno jugoslovenskih snaga i oni su se prilikom bega na brzinu otarasili svojih talaca. On je smatrao da se to dogodilo.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači, kada je reč o informacijama koje ste vi dobili, da li su to bili Srbi civili ili policajci, vojnici?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne mogu da budem siguran, ali utisak koji sam ja stekao je da su oni bili civili.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: A sada me zanima treći paragraf na četvrtoj stranici gde opisujete da ste otišli u dolinu Pagaruša (Pagarushe)?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Vidim da ovaj spelling nije isti kao spelling na karti, ali kao što verovatno znate, svi toponimi na Kosovu imaju dva oblika, srpski i albanski. To je u svakom slučaju jasno označeno na karti i ja to mogu ponovo da pokažem na karti, ako želite.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: To je severoistočno od Orahovca?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: To je južno od Mališeva. Mislim da to na ovoj karti piše Podgeruša, mislim da vi verovatno imate to.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ne znam da li ja to sad imam, da li govorim o istom mestu?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Evo, samo časak, pronaći ću to.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Stavite to, molim vas, na grafoskop.

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da li možete da stavite malo bliže? Pokušavam da nađem Mališevo. Da, dakle, Mališevo je ovde, ovo je glavni put iz Prištine za Kumarane. Mi smo onda išli, dakle, tim putem do Mališeva, a ovo je sad jedan sporedan put. Celo ovo područje je bilo područje u kome se odvijala operacija jugoslovenske vojske...

prevodioci: Molimo svedoka da govori u mikrofona, ne čujemo ga.

SVEDOK EŠDAUN: Izvinjavam se. Znači, mi smo se vraćali, to je bilo sledećeg dana.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: To je bilo 28. septembra?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Dobro. Znači, napustili smo Prištinu rano ujutro, spustili se do Kumarana, tamo je bila jedna srpska kontrolna tačka, a zatim smo došli do Mališeva. Naš cilj je bio da dodemo u ovo područje južno od Suve Reke a da pri tom ne idemo glavnim putevima, jer na svim tim glavnim putevima su se vodile

operacije Srba, odnosno jugoslovenske vojske i zato smo odlučili da koristimo ovaj sporedan put. To je jedan makadamski put, prilično loš. Mi smo ovo zvali dolina Podgeruša, zbog ovog sela ovde koje se zove Podgeruša. Možda će vam biti od pomoći ako vam kažem da se u Mališevu nalazila jedna jedinica jugoslovenske vojske, ja mislim da je to bila vojska, a ne MUP. Tu je bilo kontrolnih punktova kroz koje smo morali proći, a zatim smo došli ovamo i tu smo našli kontrolne punktove OVK kroz koje smo takođe morali da prodemo.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: To je ono što želim da vas pitam. Znači, vi ste naišli na kontrolni punkt OVK? Kako je to izgledalo?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Pa ono što me je iznenadilo je to da su ti ljudi bili razdvojeni tek nekih 1000 metara, a nisam video nikakav znak da se tamo vode nekakve borbe, da se razmenjuje vatra, ni na jednoj od dve strane. Položaj OVK bio je sasvim rudimentaran. Tamo je bilo nekih ljudi u novim uniformama. Imali su oznake milicije OVK, nosili su „Kalašnjikove“, a oko njih bili su, moram zaista reći, patetično utvrđeni vojni položaji. To je sve jako jadno izgledalo, svi ti ljudi nisu imali nikakvu vojnu obuku i da je namera Srba u području Mališeva bila da oni zauzmu te položaje, mogli su to odmah učiniti.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Dobro, znači srpski položaji se nalaze uz put kilometar daleko, a tu je onda kontrolni punkt OVK i to funkcioniše kao kontrolni punkt. Pretpostavljam da su vas tamo zaustavili?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja mislim da je bilo jako rano ujutro, da smo tamo zatekli neke vojnike kako se greju na suncu, ali nije bilo nikakve barijere na putu. Bila je to jedna hladna noć. Mi smo se tamo zaustavili, ja sam želeo da pogledam njihove uniforme, nismo bili zaustavljeni. Ja moram da kažem da od tri vrste OVK koje sam ranije spomenuo, oni su verovatno pripadali onoj vrsti seoske odbrane.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ali su imali oružje?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, imali su oružje.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Koliko ih je bilo ukupno?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Mislim da smo videli samo trojicu.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Koliko je tamo bilo vojnika?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Tri.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Tri vojnika?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ako se dobro sećam, tri, možda četiri.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ali u ovoj vašoj izjavi stoji: „Video sam između pet i 10 vojnika OVK“?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Na ovom mestu sam video samo tri. Kad smo išli dalje u dolinu Pagaruša, videli smo još nekoliko oko-
lo, ali na ovoj tački nalazila su se samo trojica ili četvorica.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Iz vašeg iskaza čini se da je u tom području bilo još jedinica jugoslovenske vojske, ali severnije?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da. Da, mislim da je tako. Ono što smo znali je to da su se vodile velike operacije u području Drenice. Ova karta nije baš mnogo jasna, ali to je ovo područje ovde. I ono što smo videli već ranije kad smo dolazili do Kumarana, videli smo kolonu srpskih tenkova kako se kreće ovim putem i malo smo se po-mešali sa njima dok su oni išli ovamo. Naš je stav bio da oni pristi-žu kao pojačanje operacijama u području Suve Reke.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači, imamo grupu vojnika, bez obzira na to koliko su oni jadno bili obučeni, ali oni su bili tamo, imali su puške i njihova je svrha bila da učestvuju u vojnim opera-cijama?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, svakako, siguran sam u to. Ja mislim da su oni tamo bili gotovo sigurno da se odbrane od onoga za šta su oni smatrali da će im se dogoditi, a to je isto ono što se do-godilo u području Suve Reke. Ja ne znam da li se tako nešto i dogo-dilo i da li su oni tu odbranu sprovedi ali moram da kažem da su jad-no izgledali.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Sreli ste se i sa nekim komandantom OVK?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Sreli smo se sa nekim komandantom OVK veće ranije, kad smo se vraćali iz Suve Reke. Dakle, prvo smo se vratili natrag do Prištine, kroz dolinu Pagaruša. Želeli smo da se vratimo na vreme jer je ambasador želeo da se vrati u Beograd, a ja, meni je rečeno da bih ja mogao da porazgovaram sa lokalnim komandantom OVK.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znae li njegov identitet?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne. Meni se činilo da je on neki od lokalnih meštana kojeg su jednostavno stavili na čelo lokalnih borbinih snaga.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da li je on bio u uniformi?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da li je imao pušku ili neko drugo oružje?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne mogu tačno da se setim, ali vrlo verovatno je imao.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Kakva je izgledala zgrada u kojoj ste ga videli?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Bila je to tek obična kuća. On je sedeo na drugom spratu, u mraku, nisam baš dobro mogao da ga vidim i naš razgovor trajao je otprilike deset minuta.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači, da vam ga neko nije pokazao, vi ne biste znali da je to mesto na kojem se nalazio lokalni komandant OVK?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ne, a ja ni ne mislim da je to bilo mesto gde je on inače bio. Ja mislim da je on tamo doveden da se nađe sa mnom, a njegova komanda je bila negde drugde.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači, ako je to bilo veće ranije, to bi onda bilo 27. septembra?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Znači, ako gledamo vaš put kao celinu, izgleda da ste vi u jednom času vozili kroz srpsko područje gde je bila srpska vojska, zatim ste zašli dublje u pokrajinu i tamo ste ušli na područje gde su bili vojnici OVK?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Pa, ovde nailazimo na obrazac koji se verovatno nalazio i drugde. Znači, u ruralnim područjima gde Srbi nisu mogli da idu, tamo nije bilo nekog posebnog pokušaja da se uspostavi red i mir i pretpostavljam da su tamo OVK smatrali zaštitnicima pred napadima Srba.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Još jedna stvar koja se takođe nalazi na ovoj strani. Radi se o radio poruci, to je predzadnji paragraf na četvrtoj strani. U iskazu stoji: „Sećam se da sam za vreme boravka na Kosovu preko radija čuo izveštaj o smrti izvesnog broja srpskih mladića. Poginuli su u bombaškom napadu na jedan kafić u Peći. Ne znam nikakve druge pojedinosti o tom incidentu.“

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da, morao bih da kažem da, iako se to jasno ne vidi iz ovoga, to se ne odnosi na ovu posetu nego na moju kasniju posetu u decembru. Izvinjavam se ako to nije jasno iz same izjave. Ja sam u decembru ponovo posetio to područje, i bio sam u području Prizrena. Tamo sam se nalazio u vreme kada je OVK izvršila upad preko albanske granice i tamo je došlo do bitke sa jugoslovenskim snagama i onda kad smo slušali vesti o tome i čuli smo i vest o bombaškom napadu. To je mislim bio decembar 1998. godine, i ja mislim da su to bili prvi dokazi za koje sam ja znao da je OVK izvršila jedno zverstvo u urbanom području, znači u Peći. Ja mislim da su tamo poginula tri srpska mladića.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Zima 1998. godine trebala je dovesti do smanjenja neprijateljstava između dve strana, zar ne? Da li je to tačno, kad gledamo stvari u kontekstu?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da. To je bilo vreme kada je Hilov sporazum stupio na snagu, kada su tamo bili posmatrači KVM. Kada je taj sporazum najavljen, ja sam rekao da ako ne bude naoružanih posmatrača koji bi to podržali, da će neizbežno doći do toga da će OVK postati aktivnija kao rezultat činjenice da su operacije jugoslovenske vojske delovale kao mobilizacioni poziv za OVK, i da će onda jugoslovenske snage ponovo početi da podrivaju mir. Prema tome, ponovo se moglo videti to padanje, to potonuće natrag u nasilje, što je onda kulminiralo Račkom i drugim stvarima.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Kad govorimo o ovom kafiću u Peći, da li ste to čuli na lokalnom radiju ili na policijskom radiju?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: To je bilo na lokalnom radiju i takođe je narednog dana u vezi s tim održano nekoliko konferencija za štampu.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: A onda, po vašem mišljenju, činilo se kao da je OVK ponovo počela?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Ja mislim da nije bilo potrebno da mi to neko kaže. OVK je već bila počela sa upadima preko granice. Greška Hilovog plana je bila sledeća – bez NATO snaga koje bi nadzirale prekid vatre, bilo je neminovno da se taj plan, da se taj prekid vatre podrije sa obe strane.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Hvala. Časni Sude, nemam više pitanja.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo jedno pitanje. Lorde Ešdaun, vi kažete da su vas konsultovali zbog vašeg interesovanja za Bosnu, a kasnije i za Kosovo, da su vas vređali, da su jedan ili više premijera Britanije vikali na vas u Donjem domu Parlamenta. Možete li da budete malo precizniji, tokom kog perioda ste vi zbog svog interesovanja za Kosovo doživeli negativne reakcije od strane vlade?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: Da bi bilo jasno, ja nisam u vezi s Kosovom imao negativne reakcije. To je bilo u vezi s Bosnom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam. Koja je bila godina kada ste vi doživljavali takve reakcije, ako možete da se setite?

SVEDOK EŠDAUN – ODGOVOR: To je bilo od 1992. do 1994. godine, najverovatnije. Kada bih ja ustajao tokom postavljanja pitanja za premijera, mene su nazivali članom parlamenta za Sarajevo, zato što sam ja pokušavao da skrenem pažnju vlade na to. 1993. ili 1994. godine, mislim da je većina ljudi shvatila da je akcija za koju sam se ja zalagao nešto što će biti neophodno.

TUŽILAC NAJS: Nemam više pitanja. Hteo bih samo jedan minut da se pozabavimo administrativnim pitanjima u vezi s idućom nedeljom, nakon što izađe svedok.

SUDIJA KVON: Molim vas, ispravite me ako grešim. Meni se čini da vaše svedočenje izgleda navodi na to da je optuženi znao za ono što se dešava u vezi s vojnim i policijskim snagama, a vi ste to opisali kao kampanju koja je bila neselektivna i uperena protiv civilnog stanovništva kao pokušaj da se oni kazne i da se proteraju iz svojih kuća. Da li sam u pravu?

SVEDOK EŠDAUN: Da. Ne mogu da zaključim da optuženi nije znao za to, zato što je svrha pisma gospodina Blera upravo bila da ga upozori o onome što se već desilo u vezi s korišćenjem preterane sile u predelu Drenice.

SUDIJA KVON: Da bismo pojasnili, hajde da to ovako formulišemo. Da li vi onda hoćete da kažete da je optuženi saznao za zverstva koja su počinile srpske snage zbog informacija koje ste vi pružili ili zbog vašeg upozorenja? Možete li da nam kažete na osnovu čega vi zasnivate to svoje mišljenje?

SVEDOK EŠDAUN: Pa na osnovu toga što je međunarodna zajednica, a to je bilo izneto i u pismu premijera Blera, čak i pre nego što sam ja stigao, dakle, međunarodna zajednica ga je upozorila na posledice preterane upotrebe sile. Dakle, ja sam morao da pretpostavim da je on znao za to. Ali želim da budem potpuno jasan, od

onog momenta kada sam ja njemu skrenuo pažnju na odredbe međunarodnog prava i na Ženevske konvencije, on od tog trenutka nije mogao da poriče da zna za te događaje.

SUDIJA KVON: Hvala vam.

SUDIJA MEJ: Lorde Ešdaun, hvala vam što ste došli da svedočite. Vi ste sada slobodni i možete ići.

SVEDOK EŠDAUN: Hvala vam.

prevodilac: Mikrofon za gospodina Najsa, molim.

TUŽILAC NAJS: Mislim da Statut već ima broj dokaznog predmeta.

sekretar: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS: Duža verzija dnevnika takođe treba da dobije broj, a isto tako i izjave svedoka, ako želimo da ih uvrstimo.

sekretar: Izjava svedoka je dokaz Tužilaštva broj 81.

TUŽILAC NAJS: Duža verzija odeljka je već dobila svoj originalni broj.

sekretar: Da, jeste.

TUŽILAC NAJS: Hvala vam. Pre nego što predemo, ako možemo za jedan minut, na privatnu sednicu, mogu li ja da upozorim sudsku javnost na činjenicu da će dve prve sednice, u najmanju ruku, u ponedeljak biti zatvorene, prema nalogu Pretresnog veća. Možemo li, dakle, da predemo na minut na privatnu sednicu, kako bismo pomogli optuženom da se pripremi?

SUDIJA MEJ: Da, na privatnoj sesiji.

(privatna sednica)